

Problematika žáků s vývojovými poruchami učení na druhém stupni ZŠ

Bc. Monika Valeriánová

Diplomová práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Monika VALERIÁNOVÁ**

Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Problematika žáků s VPU na druhém stupni ZŠ**

Zásady pro vypracování:

Terminologické pojetí vývojových poruch učení (VPU)

Odborná klasifikace VPU

Legislativní úpravy edukace žáků s VPU

Edukace žáků s VPU na druhém stupni základních škol

Profesní příprava žáků s VPU

Výzkum problematiky VPU na základních školách

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MICHALOVÁ, Z. Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních. Havlíčkův Brod: TOBIÁŠ, 2001.

MÜLLER, O. a kol. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole. Olomouc: UP, 2001.

VÍTKOVÁ, O. (ed) Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální. Brno: Paido, 2004.

ZELINKOVÁ, O. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program. Praha: Portál, 2001.

ZELINKOVÁ, O. Poruchy učení. Praha: Portál, 2003.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jiřina Muchová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

17. února 2009

Termín odevzdání diplomové práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 17. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

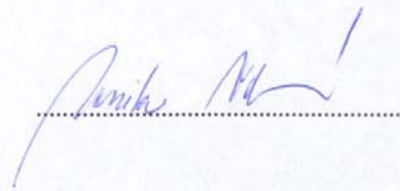
Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 4.3.2009

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V dnešní době se prosazuje integrace handicapovaných dětí do škol hlavního vzdělávacího proudu. Do běžných základních škol jsou také integrovány děti s vývojovými poruchami učení. Tato diplomová práce se zabývá problematikou vývojových poruch učení, otázkami integrace a je rozčleněna na dvě části.

Teoretická část obsahuje základní informace o vývojových poruchách učení, otázky integrace, edukace a dalšího profesního uplatnění žáků s vývojovými poruchami učení.

Praktická část podává analýzu současného stavu integrace žáků s vývojovými poruchami učení na základních školách ve Zlíně.

Klíčová slova:

Vývojové poruchy učení, dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, integrace, základní škola, speciální vzdělávací potřeby, cizojazyčná výuka na druhém stupni základních škol, výchovný poradce, profesní orientace, kariérní poradenství.

ABSTRACT

At the present time is supported the direction towards integration for children with some handicap in school within the basic educational trend. Children with learning disabilities, which belong to actual problems of the current educational system, are integrated most often to primary schools. The problem of learning disabilities and integration is considered in this Diploma thesis which is divided into two parts.

The theoretical part contains the basic information about learning disabilities, integration, education and professional orientation of the pupils with learning disabilities.

The practical part is about an analysis of the current integration process at primary schools in Zlín relating to the pupils with learning disabilities.

Keywords:

Learning disabilities, dyslexia, dysgraphia, dysortographia, dyscalculia, integration, primary school, special education needs, teaching foreign language at secondary schools, educational adviser, professional orientation, careers guidance.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Jiřině Muchové za odborné vedení, poskytnutí rad a informací k mé diplomové práci. Poděkování za ochotu spolupracovat také patří pedagogům. Dále bych chtěla poděkovat rodičům dětí s diagnostikovanou vývojovou poruchou učení za poskytnutí rozhovorů.

Monika Valeriánová

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 ZÁKLADNÍ PROBLEMATIKA VÝVOJOVÝCH PORUCH UČENÍ	14
1.1 VÝVOJOVÉ PORUCHY UČENÍ – VYMEZENÍ POJMU	14
1.2 MEZINÁRODNÍ KLASIFIKACE VPU	15
1.3 KLASIFIKACE PROJEVŮ VÝVOJOVÝCH PORUCH UČENÍ	16
1.3.1 Dyslexie.....	16
1.3.2 Dysgrafie	16
1.3.3 Dysortografie.....	16
1.3.4 Dyskalkulie	17
1.4 REEDUKACE VPU	18
1.5 PSYCHICKÉ ZVLÁŠTNOSTI ŽÁKŮ S VPU STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	19
2 INTEGRACE A EDUKACE ŽÁKŮ S VPU	21
2.1 INTEGRACE	21
2.2 PROBLEMATIKA STŘEDOŠKOLSKÉHO STUDIA ŽÁKŮ S VPU	23
2.3 PORADENSKÝ SYSTÉM.....	24
2.3.1 PPP, SPC	25
2.3.2 Výchovný poradce na školách	27
2.3.3 Dys – centrum	28
2.4 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN	29
2.5 HODNOCENÍ A KLASIFIKACE ŽÁKŮ S VPU.....	30
3 ŽÁK S VPU NA DRUHÉM STUPNI ZŠ	32
3.1 SPECIFICKÉ OBTÍŽE U ŽÁKŮ S VPU NA DRUHÉM STUPNI.....	32
3.2 POSTAVENÍ CIZÍHO JAZYKA VE VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S VPU	35
3.2.1 Anglický jazyk	37
3.2.2 Německý jazyk.....	37
3.3 PROJEVY OBTÍŽÍ PŘI OSVOJOVÁNÍ CIZÍHO JAZYKA	38
3.4 DOPORUČENÍ PŘI VÝUCE CIZÍHO JAZYKA	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
4 VÝZKUM.....	41
4.1 CÍL VÝZKUMU	41
4.2 METODY VÝZKUMU.....	42
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ I.	44
6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ II.....	46

6.1	METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ II.	46
6.2	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ II.	46
7	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ III.	55
7.1	KAZUISTIKA Č. 1	55
7.2	KAZUISTIKA Č. 2	58
7.3	KAZUISTIKA Č. 3.....	61
7.4	OBSAHOVÁ ANALÝZA KAZUISTIK	64
8	ZÁVĚR VÝZKUMU	68
8.1	NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ	70
	ZÁVĚR.....	72
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	76
	SEZNAM OBRÁZKŮ	77
	SEZNAM TABULEK.....	78
	SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Některé děti mají v průběhu školní docházky problémy při osvojování čtení, psaní, pravopisu nebo matematiky. Jedná se o skupinu 3 až 4 % dětí z běžné populace, přiměřené inteligence z podnětného rodinného zázemí, které známe pod názvem žáci s vývojovými poruchami učení. Problematika uvedených obtíží není v naší republice podceňována. V této oblasti existuje fungující podpůrný systém, zejména pro děti mladšího školního věku, který je řadou odborníků po mnoho let aktualizován a přizpůsobován k speciálně vzdělávacím potřebám žákům. Na velmi dobré úrovni se nachází diagnostika i následná reedukace, a to nejen ve specializovaných třídách, ale i v rámci individuální integrace také v běžných třídách základních škol. Stále se ovšem setkáváme s případy, kdy učitel specifickou poruchu v pravou chvíli nerozpozná, a žákovi tak není poskytnuta adekvátní pomoc.

Práce s dětmi s vývojovými poruchami učení vyžaduje velmi trpělivý a metodicky promyšlený přístup s velkou dávkou pochopení. Diagnóza dané poruchy neopravňuje dítě k nečinnosti, nýbrž formou podpory, založené na podrobné diagnostice, žákovi pomáháme rozvíjet oslabené dílčí schopnosti s cílem minimalizovat nežádoucí výukové obtíže. Dítě pozitivně hodnotíme, oceňujeme snahu i nepatrné úspěchy. Vytváříme pro něj příznivé klima nejen v třídním kolektivu, ale také doma. Úspěšnost edukačního procesu proto závisí na úzké spolupráci mezi poradenskými institucemi, rodiči, učiteli i samotnými žáky.

Diplomovou prací navazují na bakalářskou studii, ve které je podrobně zpracována problematika **vývojových poruch učení**. Výzkumné šetření, provedené před dvěma lety, se týkalo prvního stupně základních škol ve Zlíně. Pro účely diplomové práce jsou zpracována nová data, rozšířena základní východiska problematiky (viz kapitola 1). První kapitola představuje stručný úvod, seznamuje se základními a nezbytnými informacemi z hlediska teoretického, nutnými pro pochopení následujících částí diplomové práce. Vzhledem k limitovanému obsahu jsou uvedeny pouze nejdůležitější fakta z obsáhlého okruhu vývojových poruch učení. Pro doplnění údajů možno nahlédnout do bakalářské práce (Valeriánová, 2007).

Další navazující část se věnuje integračnímu procesu, edukaci žáků s vývojovou poruchou učení, problematice přechodu žáků z prvního na druhý stupeň, neboť ne u všech žáků na nižším stupni byly úspěšně reedukovány a kompenzovány oslabené dílčí schopnosti. Práce

obsahuje vybraná témata, která jsou typická pro druhý stupeň, tj. výuka cizího jazyka, sekundární problémy, volba povolání a další. V praktické části se zabývám procesem integrace žáků s vývojovými poruchami učení v běžných základních školách na prvním a druhém stupni ve Zlíně. Zpracování výzkumu je popisem skutečného stavu integračního procesu, poskytuje pohled z více úhlů. Obsahuje názory, postoje, návrhy a doporučení na zlepšení v problematice vývojových poruch učení ze strany učitelů, výchovných poradců a rodičů žáků s vývojovými poruchami učení.

Výzkum je rozdělen do tří částí.

První část obsahuje relevantní výsledky dotazníkového šetření na prvním stupni základních škol ve Zlíně. Získaná data jsou od všech učitelů všech tříd ve zkoumaném období. Někteří z těchto žáků jsou v současné době na druhém stupni a nastal pro ně čas velkých změn.

Pohled výchovných poradců, jak vnímají problematiku přechodu žáků s VPU na druhý stupeň, jsou předmětem **druhé části** výzkumného šetření.

Třetí část je sestavena ze tří kasuistik, které byly sepsány na základě nestrukturovaných rozhovorů s rodiči žáků, u kterých byla diagnostikována vývojová porucha učení.

Cílem výzkumu bylo získání určitého náhledu na probíhající integrační proces ve zlínských základních školách, na zjištění úrovně spolupráce mezi zúčastněnými institucemi, pedagogy, zákonnými zástupci. Uvedenou problematiku sleduji z nezávislého úhlu, porovnávám názory zainteresovaných subjektů. Vzhledem k tomu, že integrace je proces vysoce individualizovaný a závisí na osobnostních charakteristikách žáka i dospělých, nelze jej přesně změřit a konkretizovat čísly.

Celkové zhodnocení výzkumu, pozitivní i negativní skutečnosti, navržená opatření vedoucí ke zkvalitnění integračního procesu jsou součástí závěrečné části diplomové práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ PROBLEMATIKA VÝVOJOVÝCH PORUCH UČENÍ

1.1 Vývojové poruchy učení – vymezení pojmu

V odborné literatuře českých autorů se setkáváme s termíny *specifické vývojové poruchy učení a chování, specifické poruchy učení, vývojové poruchy učení*. Stejně jako u nás ani v zahraničí není terminologie zcela sjednocena a jasně definována. Pro účely této práce bude uváděn název – **vývojové poruchy učení** nebo pouze zkratka **VPU**.

Jedná se o termín nadřazený pro pojmy **dyslexie, dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie**, které vyjadřují určitou oblast školních dovedností, v které je žák neúspěšný. Vedle těchto poruch se uvádí **dysmúzie** (projevuje se sníženým smyslem pro hudbu, neschopností si zapamatovat či vybavit a poté reprodukovat melodii a rytmus), **dyspraxie** (porucha obratnosti) a **dyspinxie** (porucha kreslení charakteristická nízkou úrovní kresby).

Vývojové poruchy učení bývají definovány jako neschopnost naučit se číst, psát a počítat pomocí běžných výukových metod za průměrné inteligence a přiměřené sociokulturní příležitosti (Jucovičová, 2003). Projevy poruch mají individuální charakter a často se vyskytují v kombinaci s jinými vadami (např. vadami sluchu, zraku, řeči, jemné motoriky atd.).

Předpona **dys-** znamená nedostatečný, nesprávný vývoj dovednosti nebo také vážné či menší narušení příslušné funkce. Zbývající část je přejata z řeckého označení té dovednosti, která je postižena. Označení **vývojové** je používáno z důvodu výskytu na určitém stupni vývoje a projevuje se narušením vývoje určitých schopností a dovedností. Poruchy nazýváme **specifickými** z důvodu odlišení od nespecifických poruch (např. smyslová postižení). Porucha učení není vidět, dítě s touto poruchou vypadá jako každé jiné, trpí tzv. „skrytým postižením“.

Tyto obtíže mají individuální charakter, neboť vznikají na podkladě dysfunkcí centrální nervové soustavy. Mají tedy svá specifika zejména v etiologii, příčinách vzniku a ve svých projevech. Zelinková (2003) **příčiny** vzniku **VPU** shrnuje do základních tří rovin:

- **biologicko-medicínská rovina** - zejména oblast genetiky, podíl chromozomů, struktura a fungování mozku, hormonální změny;
- **kognitivní rovina** - fonologický a vizuální deficit, deficit v oblasti řeči a jazyka, deficit v procesu automatizace;

- **behaviorální rovina** - do této roviny patří rozbor procesu čtení, psaní a rozbor chování při těchto činnostech, vliv okolí, vliv dalších faktorů – porucha vnímání, řeči, motoriky.

Mezi nejčastější **projevy VPU** lze zařadit poruchy pravolevé a prostorové orientace, poruchy řeči, nesoustředěnost, nedostatečná úroveň zrakového a sluchového vnímání, poruchy jemné a hrubé motoriky. Další projevy související s procesem osvojování si vědomostí a dovedností jsou rozličného charakteru a jsou ovlivněny zejména osobností žáka, postojem rodiny, spolužáků apod. Může se jednat o poruchu pozornosti, zvýšenou unavitelnost, snížené sebehodnocení, emoční labilitu, nevhodné chování, psychosomatické obtíže, projevy frustrace, strach a nezáměr o školu, záškoláctví a další.

Porucha učení dítěti znemožňuje přirozeně reagovat, porozumět pokynům, plnit běžné úkoly, které vyplývají ze školní docházky, a sledovat instrukce učitele v normálním tempu. V první řadě si musíme uvědomit, že ze strany dítěte nejde o schválnost. Pro něj samotné jsou školní neúspěchy zdrojem zklamání a napětí.

1.2 Mezinárodní klasifikace VPU

10. Revize Mezinárodní klasifikace nemocí z roku 1992 zařazuje *specifické vývojové poruchy školních dovedností* do skupin poruch psychického vývoje. Najdeme je v kategoriích **F80 – F89 Poruchy psychického vývoje**. Zahrnují základní diagnózy:

F80 Specifické vývojové poruchy řeči a jazyka

F81 Specifické vývojové poruchy školních dovedností

F81.0 Specifická porucha čtení

F81.1 Specifická porucha psaní

F81.2 Specifická porucha počítání

F81.3 Smíšená porucha školních dovedností

F81.8 Jiné vývojové poruchy školních dovedností

F81.9 Vývojová porucha motorické funkce

F82 Specifická vývojová porucha motorické funkce

F83 Smíšené specifické vývojové poruchy

1.3 Klasifikace projevů vývojových poruch učení

Na základě obecné definice VPU můžeme definovat poruchy čtení - **dyslexie**, psaní **dysgrafie**, pravopisu - **dysortografie** a počítání – **dyskalkulie**, které patří mezi nejznámější druhy oslabení.

1.3.1 Dyslexie

Porucha je charakterizována sníženou schopností naučit se číst běžnými vyučovacími metodami. Typické jsou obtíže v rychlosti, porozumění a správnosti čtení. Obtíže v rychlosti se projevují tím, že dítě luští písmena a hláskuje, neúměrně dlouho slabikuje, nebo naopak čte zbrkle, domýšlí slova. Děti při čtení dělají chyby. Mezi nejčastější chyby patří záměny písmen tvarově podobných (b-d-p), zvukově podobných (t-d) nebo zcela nepodobných. Při technice čtení se často objevuje tzv. dvojí čtení (dítě si čte slovo potichu po hláskách a teprve poté jej vysloví nahlas). Porozumění je závislé na úrovni předcházejících ukazatelů, zejména v rychlosti dekodování, v syntéze písmen ve slovo a odhalení obsahu slova (Zelinková, 2003).

1.3.2 Dysgrafie

Porucha grafické stránky projevu, obtíže při napodobování a zapamatování si tvaru písmen. Projevuje se v těchto oblastech:

- dítě si obtížně pamatuje tvary písmen a tvary obtížně napodobuje;
- písmo je příliš velké nebo naopak malé, často obtížně čitelné, časté škrtní, přepisování písmen;
- písemný projev je neupravený, neúměrně pomalé tempo psaní;
- pracovní výkon při psaní vyžaduje neúměrně mnoho energie, vytrvalosti a času (Zelinková, 2003).

1.3.3 Dysortografie

Jedná se o poruchu pravopisu, týká se jen určitých jevů, ne celkové schopnosti zvládnout gramatiku. Podle Jucovičové (2003) porucha vzniká většinou na podkladě poruchy sluchové percepce, kdy je porušeno sluchové rozlišování. Bývá porušena schopnost sluchové

analýzy a syntézy, sluchová orientace a sluchová paměť. V některých případech se podílí i porucha koncentrace pozornosti. Mezi specifické chyby patří:

- vynechávání nebo přidávání písmen, slabik, slov i vět;
- vynechávky nebo nesprávné umístění diakritických znamének (čárek, háčků), přesmykování slabik;
- záměny slabik zvukové podobných (slabiky bě, pě, vě, mě, di, ti, ni / dy, ty, ny);
- nedodržování hranic slov v písmu, psaní slov dohromady (např. podstolem).

Na druhém stupni ZŠ bývají dysortografické potíže komplikovány tzv. sekundární problematikou, která již neplyne z primární poruchy, ale úzce s ní souvisí. Projevují se tak obtíže při osvojování cizího jazyka a v naukových předmětech, pokud si žák musí písemně zaznamenávat učivo.

1.3.4 Dyskalkulie

Porucha počítání, která se týká ovládnutí základních početních výkonů, jako je sčítání, odčítání, násobení a dělení. Podle charakteru potíží můžeme tuto poruchu členit na několik typů (Vítková, 2004):

- **praktognostická** dyskalkulie – narušená matematická manipulace s předměty nebo nakreslenými předměty, žák není schopen dospět k pochopení pojmu číslo, v geometrii neumí seřadit různě dlouhé předměty podle velikosti, selhávání při rozmísťování figur v prostoru;
- **verbální** dyskalkulie – projevuje se při označování množství a počtu předmětů, operačních znaků a matematických úkonů, obtíže při vyjmenování řady čísel od největšího k nejmenšímu, problémy v chápání významu např. „třikrát více“;
- **lexická** dyskalkulie – neschopnost číst číslice, čísla, operační symboly, zaměňování tvarově podobných číslic, problémy při osvojování zlomků a při práci s desetinnými čísly;
- **grafická** dyskalkulie – se vyznačuje neschopností psát matematické znaky, v geometrii se vyskytují problémy při rýsování jednoduchých tvarů;

- **operační** dyskalkulie – se projevuje poruchou schopnosti provádět matematické operace, sčítat, odčítat, násobit, dělit, problémy s písemnými algoritmy, potíže při počítání s přechodem přes desítku;
- **ideognostická** dyskalkulie – problémy především v chápání matematických pojmů a vztahů mezi nimi, potíže při řešení slovních úloh.

Při řešení slovních úloh mohou nastat určité potíže. Dyslektický žák neumí přečíst zadání slovní úlohy s porozuměním a tak neví, co se po něm požaduje. Dysgrafický žák má problémy se zápisem zadání úlohy a zápis je obtížně čitelný. Pokud se v příkladu objeví dvě veličiny, má problémy pochopit vztah mezi těmito veličinami a nalézt správný způsob řešení.

Děti, u nichž je diagnostikována dyskalkulie mohou mít obtíže nejenom v matematice, ale i v jiných předmětech, jako je chemie nebo fyzika. V průběhu dalšího studia při výuce odborných předmětů se zaměřením na ekonomiku, strojírenství, elektrotechniku apod.

1.4 Reeducace VPU

Diagnostika VPU se realizuje v pedagogicko-psychologických poradnách nebo speciálně pedagogických centrech, a to na základě anamnestického, psychologického a speciálně pedagogického vyšetření. Závěrečná zpráva obsahuje výsledky vyšetření a doporučení týkající se zařazení žáka, jako je zaškolení do specializované třídy/školy nebo integrace do běžného vzdělávacího proudu. Pokud nejde o poruchu, ale pouze o mírné obtíže, je nabídnuta forma individuálního vzdělávacího plánu. Součástí zprávy jsou také konkrétní reedukační metody a formy pomoci ve škole a domácím prostředí. Účinná náprava VPU se uskutečňuje pouze za předpokladu zachování individuálního přístupu, spolupráce rodičů, školy a aplikací vhodně zvolených nápravných metod. Nezastupitelná je role rodičů, kteří jsou pro dítě největší oporou. Na druhé straně se ale učitelé setkávají také s případy, kdy rodiče pro své potomky vyžadují výhody, odmítají přijmout horší klasifikaci. Tento přístup však není pro další osobnostní i vědomostní rozvoj dítěte optimální. Naším cílem není žákům s VPU odstraňovat všechny překážky a umožňovat jim snadnější život, nýbrž jim vhodným způsobem zprostředkovat poznání sebe sama a vlastní hodnoty, rozvíjet skryté schopnosti a dovednosti.

Při reedukaci VPU musíme respektovat určité zásady. Je nutné si uvědomit, že výukové specifické obtíže nelze odstranit klasickými doučováním a procvičováním. Rozvoj oslabených dílčích schopností docílíme pouze využíváním adekvátních metod a technik.

Reedukace je individuální proces zaměřený na celou osobnost dítěte. Vycházíme z pozitivních momentů ve vývoji dítěte, reálně hodnotíme výsledky reedukačního procesu.

Reedukace je cílena do tří oblastí, které se vzájemně prolínají při konkrétní práci (Zelinková, 2003):

- reedukace funkcí podmiňující poruchu;
- utváření dovedností správně číst, psát a počítat;
- působení na psychiku jedince s cílem naučit se s poruchou žít, utváření reálného sebehodnocení.

Při procesu reedukace je užívána celá řada specifických technik (např. technika správného čtení, nácvik porozumění obsahu textu, cvičení na rozvíjení zrakové percepce, pravolevé a prostorové orientace, řeči, slovní zásoby, artikulace, rozvíjení motoriky, cvičení na rozvíjení předčíselných a číselných představ, utváření pojmu čísla, chápání matematických operací apod.). Dále nám pomáhá množství speciálních pomůcek, např. bzučák, modely písmen a čísel, tvrdé kostky se slabikami dy, ty, ny, měkké kostky se slabikami di, ti, ni, obrázky se slovy, které obsahují sykavky, stavebnice, různé prvky znázorňující slovo, obrázky, karty s předložkami, doplňovací cvičení, matematické tabulky atd. V dnešní době nám reedukaci usnadňuje výpočetní technika a řada speciálních programů her a cvičení, která slouží dětem k procvičování, ale i obohacení běžné výuky.

1.5 Psychické zvláštnosti žáků s VPU staršího školního věku

Tím, že žák z hlediska vývojové psychologie na druhém stupni dosáhl určitého věku, prožívá období dospívání. Toto období má svá specifika - mimo patrných změn v biologickém smyslu dochází ke změnám z pohledu psychického a sociálního vývoje. V období puberty se snaží jedinec prosadit svou identitu a má snahu na sebe upoutat pozornost. Za touto snahou se často skrývají činy, které jsou spíše negativního charakteru. U každého jedince dospívání probíhá individuálně, ale u žáků s VPU může být toto období složitější vzhledem k tomu, že se s určitými problémy již potýkají, přibudou nové, a proto by učitelé a rodiče měli s touto eventualitou počítat.

V oblasti emočních projevů bývá často období dospívání charakterizováno citovou rozkolísaností (emoční labilitou) – dospívající je depresivní, snadno vybuchuje, reaguje nepředvídatelně a často impulzivně, po chvíli je zase v povznesené náladě. K tomu přistupují často i vegetativní poruchy – zvýšená unavitelnost, horší soustředění a spánek. Po psychické stránce je tato etapa vyznačena řadou protikladů, které ztěžují adaptaci dospívajícího. Zda se vývoj dospívajícího bude ubírat pozitivním směrem, je záležitostí úzké spolupráce rodičů, učitelů a ostatních dospělých (Langmeier, 1998).

V zahraniční studii amerických vědců (Dyslexia Research, 2004) bylo prokázáno, že opožděný vývoj mozku a období dospívání mohou mít vliv na zpomalení vývoje dítěte. V podstatě „nezralý“ mozek nemá dostatečný časový prostor pro vývoj potřebných funkcí. Vědci přišli k závěru, že stav vývoje mozku u dyslektických dětí neodpovídá chronologickému věku, ale vykazuje o dva až čtyři roky nižší úroveň.

Za předpokladu, že vývoj dětského mozku je ukončen do věku 10 let dítěte, měli by oslabení žáci dosáhnout později stejné výkonové úrovně, jako jejich spolužáci.

Pokud však budeme brát na vědomí, že lidský mozek se vyvíjí až do období dospívání, žáci s VPU nedosáhnou stejné výkonové úrovně, jako vrstevníci, protože začátek období dospívání celý proces vývoje mozku zpomalí. Proto je kladen důraz na včasnou intervenci a včasné diagnostikování vývojové poruchy učení, aby proces reedukace byl co nejefektivnější.

2 INTEGRACE A EDUKACE ŽÁKŮ S VPU

2.1 INTEGRACE

Fenomén **integrace** vychází ze základních humanistických principů respektování individuálních specifíků osobnostního vývoje každého jedince. Od roku 1990 se uzavřený systém odděleného speciálního školství mění v otevřený fungující systém, který umožňuje žákům s určitým handicapem volit mezi integrací ve školách běžného typu nebo speciální školou. Tento složitý proces je zejména integrací celé osobnosti s celou škálou sociálních, kulturních, pedagogických a profesně-pracovních aspektů. Z toho vyplývá, že je nutné ve škole zabezpečit materiálně-technické, organizační a personální podmínky se speciálně-pedagogickou péčí, s rozsáhlou sítí poradenských služeb poskytující podpůrnou pomoc žákům, škole a rodině.

Úspěšná integrace žáka s určitým handicapem je nemyslitelná bez tolerance, pochopení, pomoci ostatních spolužáků a širokého okolí. Cílem je systémově integrovat žáky se zdravotním postižením do běžných škol, ale v míře, v níž to jejich postižení a situace školy dovoluje.

Podmínky integrace a vzdělávání žáků s VPU upravují tyto základní právní dokumenty:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon);
- Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných;
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Další specifika vzdělávání těchto žáků upravuje řada směrnic, metodických pokynů apod.

Školský zákon zajišťuje rovný přístup ke vzdělání všem, a proto řadí žáky s VPU do kategorie dětí, žáků a studentů (dále jen „žáků“) se **speciálními vzdělávacími potřebami**. Jak uvádí §16 tohoto zákona, mají žáci se speciálními vzdělávacími potřebami právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možností. Pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke

vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Žáci se VPU se řadí do skupiny žáků se zdravotním postižením.

Proces integrace je ovlivněn vnitřními a vnějšími faktory. K vnitřním náleží celková osobnostní charakteristika žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, k vnějším faktorům patří škola, její připravenost, materiálně technické vybavení a společnost, která zajišťuje potřebné legislativní, ekonomické a organizační podmínky.

Garantem integrace jsou školská poradenská zařízení – pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Edukace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zajišťují jak **běžné školy**, tak **speciální**, a to v následujících organizačních formách:

- formou **individuální integrace** do tříd ve školách hlavního vzdělávacího proudu, současně se zajišťují odpovídající vzdělávací podmínky a nezbytná speciálně pedagogická nebo psychologická péče;
- formou **skupinové integrace** do speciálních tříd, které jsou zřizovány pro žáky se zdravotním postižením ve školách hlavního vzdělávacího proudu;
- ve školách samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením.

Důkazy o důležitosti věnovat se otázkám integrace a vzdělávání žáků s VPU jak po stránce legislativní, tak organizační hovoří čísla statistických šetření. V naší republice se jedná o vysoké počty integrovaných žáků.

Tab. 1. Individuální integrace na základních a středních školách v ČR.

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Celkový počet žáků ZŠ	994 130	956 324	917 738	916 575	876 513	844 863
z toho individuálně integrovaných do běžných tříd ZŠ ¹⁾	55 455	53 550	51 587	45 556	39 982	36 085
z toho s VPU	52 113	49 168	47 400	41 346	35 742	31 593
Počet žáků ve speciálních třídách ZŠ	11 420	11 048	10 420	9 837	8 574	8 165
z toho s VPU	9 640	9 295	8 621	7 965	6 521	5 957
Celkový počet žáků SŠ²⁾	551 474	558 651	561 877	577 605	576 585	569 267
z toho individuálně integrovaných do běžných tříd SŠ ³⁾	2 987	4 006	4 519	4 436	4 502	4 729
z toho s VPU	2 405	3 336	3 900	3 725	3 826	4 056

Zdroj: databáze ÚIV

Komentáře:

1) Jedná se o celkový počet integrovaných žáků s postižením mentálním, sluchovým, zrakovým, tělesným, kombinovaným, s vadami řeči, s diagnózou autismus a s vývojovými poruchami učení.

2) Jedná se o celkový počet žáků středních škol, a v tom jsou zahrnuty obory gymnázií, obory SOŠ a SOU.

3) Jedná se o celkový počet integrovaných žáků s postižením mentálním, sluchovým, zrakovým, tělesným, kombinovaným, s vadami řeči, s diagnózou autismus a s vývojovými poruchami učení.

2.2 Problematika středoškolského studia žáků s VPU

Není tajemstvím, že si žáci s VPU volí spíše učňovské obory. Jedním z důvodů, je obava z nezvládnutí velkých nároků, které jsou kladeny na žáky na středních školách.

V některých větších městech přijímají ředitelé středních škol vědomě děti s VPU, jiné střední školy se brání. Nutno si však uvědomit, že následující vzdělávání žáků s VPU přináší různá úskalí. Mnoho žáků/studentů pocítují nechuť k učení. Rodičům již často chybí síly svým dětem pomáhat. Celkově jsou slabými čtenáři, nemají zažitou učební látku ze základní školy, mají velké mezery ve vědomostech, takže nejsou schopni konkurovat stejně nadaným spolužákům. Proto této nabídce může využít jen velmi malé množství dyslektických dětí (Pokorná, 2001).

V letošním školním roce 2008/ 2009 si žáci devátých tříd mohou zvolit až tři školy současně a poté, při úspěšném splnění podmínek přijetí, si mohou vybrat tu, kterou preferují. Při přijímacích zkouškách je zákonem upraveno právo na uzpůsobení podmínek vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Základním cílem tohoto opatření je minimalizovat projevy určitého handicapu (tělesné, zrakové, sluchové postižení, poruchy učení atd.) a vytvořit takové podmínky, aby šance všech žáků byly vyrovnané. Žáci mají možnost skládat zkoušky za uzpůsobených podmínek. Charakter a míra uzpůsobení se řídí odborným posudkem, který je součástí přihlášky ke vzdělávání. Jedná se o posudek školského poradenského zařízení o zdravotním postižení nebo zdravotním znevýhodnění uchazeče. Posudek obsahuje doporučení vhodného postupu při konání přijímací nebo talentové zkoušky (Vyhláška MŠMT č. 671/2004 Sb., o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách).

Mezi základní možnosti uzpůsobení podmínek patří:

- navýšení časového limitu;
- možnost používat kompenzační pomůcky;
- uzpůsobení testů pro snazší orientaci a zápis odpovědí.

2.3 Poradenský systém

Poradenství má v péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami mimořádně významnou roli, která vzrůstá v případě, že jsou žáci s těmito potřebami zařazeni do škol hlavního vzdělávacího proudu. Poradenství zahrnuje služby zaměřené na podporu výchovy, vzdělávání a kariérového rozhodování žáků. Tyto služby jsou poskytovány žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům.

Poradenské služby zajišťují školská poradenská zařízení a školy. Nejvyšší instituce zajišťující vzdělávání poradenských pracovníků a pedagogů je **Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR**, dále jsou to **pedagogicko-psychologické poradny**, **speciálně pedagogická centra**, na větších školách pak působí **výchovní poradci**. V souvislosti s žáky s VPU nutno zmínit také existenci **Dys – centra**.

2.3.1 PPP, SPC

Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

Pedagogicko-psychologické poradny jsou mezi veřejností nejznámějším typem poradenského zařízení zaměřeného na problematiku výchovy a školního vzdělávání dětí a mládeže. Tato školská poradenská zařízení jsou zřizována kraji, popř. jinými právníckými nebo fyzickými osobami, např. poradny církevní a soukromé. Služby, které zahrnují činnosti diagnostické, intervenční, metodické a informační zajišťují psychologové, speciální pedagogové a sociální pracovníci.

Mezi základní činnosti poraden patří:

- posouzení připravenosti žáka na povinnou školní docházku (školní zralost) z hlediska pedagogicko-psychologického vyšetření, provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření a vydává odborný posudek obsahující doporučení zákonným zástupcům a řediteli školy o vhodné formě vzdělávání;
- poradenství pro žáky, rodiče a pedagogy při výchovných a výukových potížích, provádí diagnostiku vývojových poruch učení, diagnostiku problémového kolektivu;
- provádění reedukační činnosti (např. formou nácviku pohybových technik, adaptačních programů, individuálního vedení žáka s VPU, nácviku relaxačních technik, skupinové a rodinné terapie apod.);
- poskytování metodické pomoci výchovným poradcům, školním metodikům prevence, organizuje tematické vzdělávání formou seminářů, přednášek, besed apod.;
- na školách zajišťování prevence sociálně patologických jevů;

- poskytování poradenských služeb žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo rizikem v osobnostním a sociálním vývoji, nabízí poradenské služby zaměřené na kariérové perspektivy žáků.

Speciálně pedagogická centra (SPC)

Kromě pedagogicko-psychologických poraden možno využít další formu pomoci, kterou nabízejí speciálně pedagogická centra. Jedná se o speciální školská zařízení, která se specializují na určitý typ zdravotního postižení (smyslové, tělesné, mentální, vady řeči a kombinované vady) se zaměřením na děti a mládež. Obecně centra poskytují poradenské služby školám, školským zařízením, rodinám postižených dětí, různým institucím, orgánům státní správy, sdružením apod. Zpravidla jsou zřizována při speciálních školách. Odborné týmy center tvoří speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci, podle druhu a stupně zdravotního postižení klientů jednotlivých center mohou být tyto týmy doplňovány dalšími odbornými pracovníky.

Činnost SPC:

- zpracovávání podkladů sloužící k rozhodnutí o zařazení dítěte do integrovaného nebo speciálního zařízení, průběžné sledování a vyhodnocování zvoleného opatření;
- ve spolupráci s ostatními odborníky (např. lékaři, sociálními pracovníky) terénní vyhledávání zdravotně postižených dětí a mladistvých v daném regionu;
- provádění individuální nápravy VPU, reedukační a terapeutické aktivity;
- poskytování metodické, konzultační pomoci ve vazbě na výchovu a vzdělávání postižených dětí a mladistvých, vzdělávací činnosti pro učitele – formou kurzů, seminářů, odborných konzultací;
- administrativní činnost – veškerá evidence související s konkrétními případy;
- provádění diagnostiky za účelem stanovení aktuálního stavu, stupně postižení;
- specializace v pomoci dětem obtížně zařaditelnými nebo vzdělavatelnými;
- spolupráce se zákonnými zástupci zdravotně postižených dětí s důrazem na zajištění podporné funkce rodiny;

- poskytování informací a poradenství v oblasti profesní orientace, volby dalšího studia a celkově pracovního uplatnění.

Jmenované aktivity nemusí všechny centra vykonávat, mohou se pouze na některé více specializovat, např. mají vhodné prostory pro organizaci různých kroužků (výtvarný, počítačový, čtenářský, sportovní kroužek atd.).

2.3.2 Výchovní poradce na školách

Třídní učitel hraje v systému poradenství důležitou roli a v ideálním případě je při vzniklých problémech schopen rodičům a žákům poskytnout první pomoc popř. poskytnout informace o dalších formách pomoci.

Na školách působí převážně výchovní poradci, kteří jsou poradenským subjektem, na který se mohou učitelé, rodiče i sami žáci v případě problémů obrátit. Současně zde může působit také školní metodik prevence, školní psycholog nebo speciální pedagog. Vše je upraveno legislativou, zejména vyhláškou MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a Metodickým listem MŠMT ČR č. j. 13 409/98-42 k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízeních.

Výchovní poradce pomáhá zvládat žákům, rodičům i samotným pedagogům obtížné životní situace, sleduje žáky s výukovými obtížemi, dlouhodobě nemocné, doporučuje odborná vyšetření, spolupodílí se na sestavování individuálního vzdělávacího plánu, napomáhá žákům s VPU s přechodem na druhý stupeň, řeší aktuální problémy dítěte, usnadňuje žákům, rodičům rozhodování týkající se profesní orientace.

V této oblasti úkolem výchovních poradců je poskytování informací o jednotlivých typech středních škol, pravděpodobnost přijetí ke studiu a možnostech uplatnění po ukončení studia. Přitom se přihlíží ke školní úspěšnosti, osobnostním vlastnostem, dlouhodobému zájmu či motivaci o určitou oblast činnosti, ke stavu poruchy učení a jak ovlivní další školní úspěšnost dítěte ve zvoleném studijním, nebo učebním oboru.

Konkrétní činnosti výchovního poradce podle Pipekové (2004):

- vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž psychický a sociální vývoj, výchova nebo příprava na budoucí profesi vyžaduje zvláštní pozornost;

- vytváří návrhy na další postupy při péči o tyto žáky a předkládá je řediteli, či zákonným zástupcům žáků;
- předkládá řediteli školy návrhy na koordinaci péče školy a ostatních institucí (zejména PPP, SPC);
- průběžně sleduje další vývoj těchto žáků;
- pomáhá žákům a jejich zákonným zástupcům v otázkách rozvoje osobnosti žáků, prevence a řešení vývojových a výukových problémů žáků, v otázkách uplatnění a rozvíjení schopností žáků a utváření jejich profesní kariéry;
- spolupracuje s rodinami žáků, jejichž psychický vývoj, výchova, vzdělání nebo příprava na budoucí profesi vyžaduje zvláštní pozornost;
- koordinuje řešení problémů ve vztazích mezi žáky, jejich rodinami a školou;
- provádí metodickou pomoc, zejména třídním učitelům a dalším pedagogickým pracovníkům školy při řešení problémů vývoje, vzdělávání žáků a při přípravě žáků na budoucí profesní uplatnění;
- informuje žáky a jejich zákonné zástupce a další pedagogické pracovníky školy o možnostech využití pomoci dalších zařízení jako jsou PPP a SPC;
- vede písemnou administrativní evidenci, obsahující zejména popis vlastní poradenské činnosti včetně navržených a realizovaných opatření.

Je zjevné, že výchovný poradce se všemi získanými informacemi o žákovi může značně ovlivnit celkové řešení jeho problému. Výchovný poradce je důležitý subjekt, na kterého se mohou učitelé, rodiče a sami žáci v případě problémů obrátit, neboť je z celého poradenského systému k žákovi nejbližší.

2.3.3 Dys – centrum

Další možností péče o žáka s VPU je využití služeb, které nabízí DYS-centra. Jedná se o dobrovolná, nezávislá a nezisková sdružení občanů a právnických osob, která se zaměřují na problematiku vývojových poruch učení a chování. Navazují na diagnostickou činnost PPP zejména v oblasti terapeutické. V rámci odpoledních hodin poskytují dětem s VPU, rodičům, učitelům a veřejnosti své služby.

Jedná se zejména o následující činnosti:

- provádění nápravných opatření – reedukace VPU, poskytování informací, metodické pomoci školám, učitelům, rodičům a dětem s VPU;
- organizace kurzů, při kterých jsou prováděny nápravné opatření v oblasti grafomotorických obtíží, rozvoje sluchového a zrakového vnímání, pravolevé a prostorové orientace aj.;
- kurzy cizích jazyků pro děti s VPU a zájmových kroužků (sportovní, čtenářský, hudební, výtvarný, práce na PC aj.);
- vzdělávací akce, přednášková činnost a organizace akreditovaných kurzů pro cílové skupiny v návaznosti na problematiku VPU v rámci vzdělávacího procesu těchto žáků;
- vedení odborné knihovny – učebnice, odborná literatura, pracovní sešity.

Další činnosti záleží na jednotlivém centru a podmínkách, s kterými disponují. Některá centra se zabývají také speciálně pedagogickým poradenstvím, které zahrnuje metodické vedení rodičů, pomoc pedagogům při tvorbě individuálních plánů pro integrované žáky apod.

2.4 Individuální vzdělávací plán

Vzdělávání integrovaných žáků se zpravidla uskutečňuje podle **individuálního vzdělávacího plánu (IVP)** - §18 zákona č. 561/2004 Sb. se souhlasem zákonného zástupce a doporučením školského poradenského zařízení. Prováděcím předpisem (Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí a studentů mimořádně nadaných - §6) jsou stanoveny potřebné náležitosti IVP. Plán je určen především pro individuálně integrovaného žáka a vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického a psychologického vyšetření školského poradenského zařízení. IVP je závazný dokument, vytvořený zpravidla před nástupem žáka do školy. Za zpracování IVP odpovídá ředitel školy a je součástí dokumentace žáka. Příslušné školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu.

Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění;

- údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsobu zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení;
- vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah;
- seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka;
- předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštních právních předpisů;
- závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření (ukázka IVP - viz příloha I)

Význam IVP spočívá v možnosti zajištění žákovi takových podmínek, aby mohl plnit zadané úkoly dle jeho schopností, individuálním tempem, bez zbytečného stresu a dalšího zatížení. Plán se postupně upravuje a dává tak možnost učiteli k žákovi adekvátně přistupovat. Při tvorbě plánu, s respektem na individuální potřeby dítěte, stanovujeme cíle dlouhodobé (co se žák má naučit v daném ročníku) a krátkodobé (co má zvládnout v nejbližší době a také vhodné metody).

2.5 Hodnocení a klasifikace žáků s VPU

Jelikož používané metody práce vhodné pro žáky s VPU jsou odlišné od jiných běžně užívaných metod, mají zejména za úkol usnadnit žákovi probírané učivo a do jisté míry ho mají také motivovat. Jednou z forem zohlednění je využití jiného způsobu hodnocení a klasifikace. U žáků s VPU možno využít tzv. **slovní hodnocení**. Legislativně tento postup upravuje Metodický pokyn č. j. 13 711/2001-24, kterým se stanovují podrobnosti organizačního zajištění a postupů při vzdělávání žáků s VPU. Specifický způsob hodnocení a klasifikace žáka lze uplatnit ve všech předmětech, které porucha ovlivňuje, a na všech stupních vzdělávání. Vycházíme z faktu, že hodnocení a klasifikace plní funkci motivační, výchovnou, kontrolní, regulační a další. Zde je na místě zvolit optimální míru tolerance, protože příliš mnoho tolerance může být spíše na škodu.

Doporučení pro hodnocení a klasifikaci v nejdůležitějších bodech uvádí Zelinková (2006):

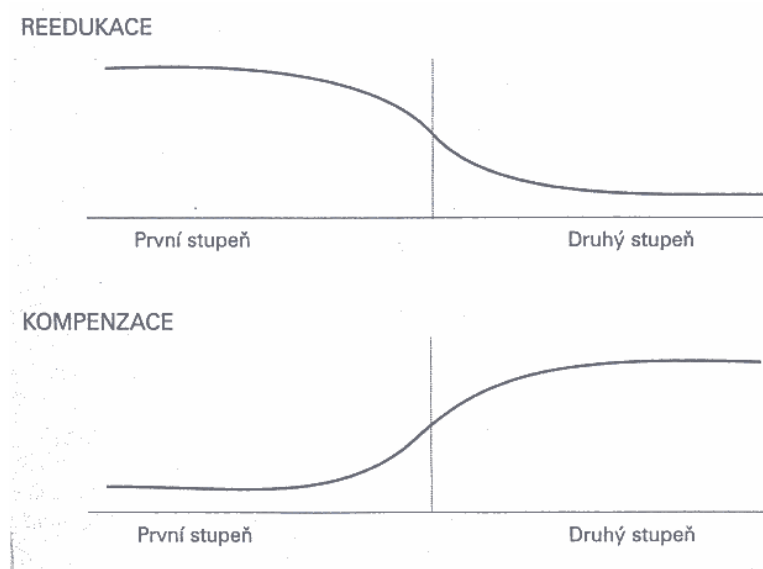
- při zjišťování úrovně žákových vědomostí a dovedností volíme takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a na něž nemá porucha negativní vliv;
- nevystavujeme žáka úkolům, které nemůže vzhledem k poruše přiměřeně vypracovat a nedokáže podávat výkony odpovídající jeho předpokladům;
- posuzujeme výkon, který žák podal v daném časovém limitu, a to, co nestačilo, nehodnotíme;
- klademe důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony;
- při klasifikaci ne vycházíme z počtu chyb, ale počtu jevů, které žák zvládl.

Slovní hodnocení vypovídá o dosažené úrovni vzhledem ke stanoveným cílům výuky, možnostem žáka, posuzuje jeho pokroky, kladně hodnotíme jeho snahu, vytrvalost, zájem, ale také poukazuje na nedostatky. Slovním hodnocením rozhodně nesnižujeme nároky na žáka, především však působíme na motivační složku osobnosti a podporujeme rozvoj jeho sebevědomí.

3 ŽÁK S VPU NA DRUHÉM STUPNI ZŠ

3.1 Specifické obtíže u žáků s VPU na druhém stupni

Podle Zelinkové (2003) nutné zdůraznit, že na prvním stupni jsou čtení, psaní a základní matematické dovednosti cílem, na druhém stupni jsou již prostředkem k osvojování dalších vědomostí a dovedností. Na povrch se tak dostávají nedostatky ve vývoji kognitivních funkcí: poruchy pozornosti, poruchy paměti, poruchy vývoje řeči, konceptualizace a tyto obtíže omezují používání mentálních operací. Nadále je nutné rozvíjet osobnost a využít formy reedukace a kompenzace. Na prvním stupni převažuje forma reedukace se zaměřením na rozvoj psychických funkcí, na druhém stupni se do popředí dostávají metody kompenzační (viz obr. 1).

Obr.1. Reedukace a kompenzace (podle Zelinkové, 2003, s. 178).

Pro zachování příznivého třídního klimatu na druhém stupni je zapotřebí celé třídy vysvětlit specifika práce s těmito žáky, obeznámit je s možnými metodami.

Podle Jucovičové (2003) se občas setkáváme také s případy, kdy na druhý stupeň ZŠ přicházejí děti s **nezkompenzovanými poruchami učení**, kdy žák není schopen sluchové analýzy obtížnějších slov se shluky souhlásek, nebo sluchem nerozliší měkké, tvrdé slabiky. Obtíže jsou pozorovány také ve zrakovém rozlišování a v grafomotorické oblasti.

I když má žák tyto funkce nacvičené, nejsou zcela ještě zautomatizovány, což se odráží v pomalejším pracovním tempu a žák není schopen podat odpovídající výkon.

V případě **dyslektických** dětí se projevuje neschopnost učit se pomocí textu. Obsah přečtou, ale nepřevypráví. Pro pochopení děje tak pomůže využití sluchového analyzátoru, např. formou předčítáním či audiovizuálním záznamem.

U dětí s **dysortografií** přetrvávají problémy při psaní diktátů. Dysortografici se příliš soustředí na psaní textu, nezbývá jim prostor pro rychlé odvození gramatického pravidla. Z toho důvodu se doporučuje ověřování znalostí ústní formou zkoušení, používat doplňovací cvičení, testy nebo počítačové programy. Navrhovaná je také kratší forma diktátu. Vzhledem k vysokému počtu chyb (nejenom gramatických) se doporučuje slovní hodnocení.

Dysgrafici díky svému pomalému tempu psaní nejsou schopny si během výuky dělat záznaky a ty poté využívat k učení. Doporučuje se tolerovat kvalita písma a úprava prací. Někteří žáci později volí psanou formu tiskacího písma, které je pro ně snadnější a pro ostatní čitelnější.

Typickým znakem pro druhý stupeň ZŠ bývá rozvoj tzv. **sekundární problematiky**, rozvoj obtíží, které přímo neplynou z poruchy, ale úzce s ní souvisí. Primární problematika je spojena poruchou jako takovou a s tím spojené typické projevy. Sekundární problematika se týká výukových problémů a nedostatků ve výuce. Dítě se plně soustředilo na obtíže, které porucha vyvolala nebo na její nápravu, že žákovi unikají některé podstatné části výuky. Často chybí důležité základy, nemůže navazovat na konkrétní učivo, vědomosti jsou neutříděné, nesystematické.

Sekundární problematika se u dětí neprojevuje pouze v oblasti výuky. Žáci s poruchami učení mívají obecně zvýšený sklon k úzkostnému prožívání, bývají emočně labilnější a mívají snížené sebehodnocení. Na druhém stupni tuto zátěž prožívají po delší dobu a to má na formování psychiky značný vliv. Kromě afektivního chování se často objevují negativistické reakce a snahy o připoutání pozornosti formou tzv. třídního kašpárka. Dítě může být zlé, agresivní k sobě i k okolí. *„Zvláště ohrožené jsou v této oblasti děti s lehkou mozkovou dysfunkcí. Nezabráníme-li včas tomuto negativnímu vývoji (např. prožitkem úspěšnosti, zmírněním tlaku na domácí přípravu a výuku), může dojít a k disociálnímu*

a asociálnímu, případně antisociálnímu jednání. Zvláště děti s lehkými mozkovými dysfunkcemi jsou snáze ovlivnitelné a ohrožené působením vlivu disociálních skupin mladistvých a problematikou závislostí všeho druhu od drogové, alkoholové po patologické hráčství.“ (Jucovičová, 2003, s. 17).

Vzdělávací proces žáků s VPU na druhém stupni se zásadním způsobem neodlišuje od vzdělávání ostatních žáků, ale setkáváme se zde s odlišným způsobem výuky. Na žáky jsou kladeny mnohem vyšší nároky na samostatnost, pozornost, přípravu na vyučování, zvyšuje se počet učitelů, kteří s žákem pracují a mají rozdílné nároky, chybí jednotný přístup.

Úspěšnost edukace na druhém stupni je závislá na některých opatřeních. Jedná se zejména o spolupráci s odborným poradenským zařízením, které navrhne určitá doporučení, i když integrace na druhém stupni není často nutná. Potřebná je podpora ve formě dostatečně kvalifikovaného personálního zabezpečení z řad pedagogických pracovníků, využívání speciálních pomůcek a metod. Běžně jsou zařazována např. doplňovací cvičení nebo cvičení, kde se opravují chyby, zadávány jsou kratší či méně náročné slohové práce, preferováno je ústní zkoušení či zkoušení pomocí PC, podpurnými metodami se učí pracovat s učebnicemi a textem atd. Nadále by měl být uplatňován tolerantní přístup, pozitivní oceňování a motivace žáka. Pokud se tak neděje, žák může rezignovat. Z toho důvodu nelze problematiku VPU na druhém stupni podceňovat.

Základní podmínky vzdělávání na 2. stupni můžeme shrnout do následujících zásad:

- individuální přístup, respektování pracovního tempa, opakování učiva;
- pokračovat v nápravných strategiích, v případě přerušení, znovu nápravný režim obnovit, případně aktualizovat, pokud nebyla zahájena vůbec, je nutno navázat spolupráci s rodiči a odbornými zařízeními (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, dys-centra atd.), výhodou je dobrá spolupráce zmíněných subjektů s výchovným poradcem;
- seznámit ostatní zúčastněné (máme na mysli zejména rodiče žáka, spolužáky a ostatní učitele), že bude žák odlišným způsobem vyučován a hodnocen;
- při klasifikaci a hodnocení respektovat charakter poruchy, využívat ústní formu ověřování znalostí a slovního hodnocení;

- využití specifických postupů a metod nápravy u těchto poruch;
- umožnit žákovi doučit se chybějící učivo, aby měl vytvořen ucelený systém základních znalostí a pokračovat v dalším studiu;
- zvýšit motivaci žáka a částečně eliminovat dosavadní negativní zkušenosti či nesprávné návyky – podtrhujeme kladné stránky jeho osobnosti, chválíme za dobře provedené výkony v ostatních předmětech;
- využívat audiovizuální techniky - nahrávky textů na různých nosičích;
- používat PC při psaní různých referátů, slohových prací, zpráv;
- nevystavujeme žáka časovému stresu a takovým činnostem, ve kterých vzhledem ke své poruše není schopen podat optimální výkon (např. dlouhé diktáty), poskytujeme stručné zápisky probíraného učiva, pracovní listy či nakopírované archy (žák má lepší podmínky soustředit se na výklad učitele, popř. si dělat poznámky dle vlastního uvážení);
- optimální počet žáků ve třídě, pravidelný denní režim;
- spolupráce s rodiči.

3.2 Postavení cizího jazyka ve vzdělávání žáků s VPU

V učebních plánech je zařazena výuka cizího jazyka od 4. do 9. ročníku. Na dosažené vědomosti navazuje výuka nejen na středních školách, ale také v odborných učilištích. Dnes je velmi populární začínat s výukou již v mateřských školách. Objevují se ale vážné diskuse, zda je dobré začínat tak brzy. Názory se různí. Někteří odborníci zdůrazňují, že pokud se začne s výukou brzy, volí se metody osvojování převážně formou různých her. Také skutečnost, čím dříve se začne, tím lepší jsou základy pro další osvojování a na druhé straně názory, které varují před negativním dopadem, zejména pokud není vyučujícím vhodně erudovaná osoba. Zejména oblast správné výslovnosti je v tomto období velmi podstatná.

Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka jsou obdobné jako při osvojování čtení a psaní v mateřském jazyce. Potíže vyplývají z nedostatečně rozvinuté percepce, řeči i deficitu v oblasti dalších poznávacích procesů.

Pro zvládnutí jazyka lze využít individuálních forem práce či úlevy. Nejvíce záleží na osobnosti učitele a jeho ochotě přizpůsobit své požadavky možnostem dítěte. Můžeme

vytvořit individuální vzdělávací program, který bude obsahovat cíle, které je dítě vzhledem ke své poruše schopen zvládnout. Při klasifikaci se doporučuje slovní hodnocení.

Redukce učiva je možná na základě Metodického pokynu MŠMT č. j. 13 711/2001-24 k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení a chování, nebo dokonce žák může být na základě rozhodnutí ministerstva od výuky plně osvobozen, což ho v podstatě omezuje při výběru další školy, při práci na počítači či využití nabídek zahraničních stáží apod. Také v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie se zvyšuje potřeba znalosti alespoň jednoho cizího jazyka. Osvobození od výuky cizího jazyka lze provést v případech hodných zvláštního zřetele z důvodu mimořádné závažnosti postižení žáka, kde nelze zajistit výuku daného vyučovacího předmětu alternativním způsobem respektujícím charakter a stupeň postižení žáka a jeho budoucí profesní orientaci. Na střední škole už možnost neabsolvování cizího jazyka není.

Žáci, mající problémy s mateřským jazykem, budou mít s největší pravděpodobností problémy také s osvojováním jazyka cizího. Někteří odborníci zastávají názor, že by dyslektici neměli výuku cizího jazyka absolvovat. Tento pohled však dětem s VPU může více ublížit a zkomplikovat vstup do následného profesního života.

Předmět cizí jazyk by měl vycházet ze specifík jednotlivých žáků. Výuka by měla být zaměřena na praktické užití jazyka s osvojením si základů komunikace. V hodinách klást tedy důraz na ústní projev, přiměřenou slovní zásobu a schopnost vyjádřit vlastní myšlenky.

Žáci si většinou volí mezi jazykem německým a anglickým. Při rozhodování nám může pomoci základní osnova:

Oblast čtení

Žák čte více slov jako celek, obsahu relativně rozumí, zbytek si snaží domyslet – doporučuje se jazyk anglický.

Žák čte po slabikách nebo hláskuje – doporučuje se jazyk německý.

Oblast motivace a zájmu

Žák má zkušenosti s prací na počítači, s různými počítačovými programy, v současnosti oblíbenými hrami – anglický jazyk.

Žák měl možnost strávit delší dobu v cizí zemi, má rodinu, přátele v zahraničí, absolvoval výměnné pobyty, někdo z rodičů ovládá německý či anglický jazyk apod.

V případě bydliště z příhraničních oblastí s Německem a Rakouskem se děti setkávají s němčinou od dětství a do budoucnosti se volba německého jazyka jeví jako přínosná.

Oblast osobnosti pedagoga

Pedagog, který při výuce používá vhodné postupy, činí výuku více atraktivnější, bude jistě pro žáka určitou pomocí. Na druhé straně se pedagog musí smířit s výsledky, které nebudou natolik ohromující, jako při práci s žáky bez vývojových specifíků.

3.2.1 Anglický jazyk

Anglický jazyk je pro učení velmi obtížný. Například každé slovo se žák musí učit dvakrát – v písemné a výslovnostní podobě. Náročný je na výslovnost a pochopení gramatických pravidel. Velké komplikace nastávají u dítěte, které má potíže v oblasti sluchové percepce.

Podle zahraniční studie (Dyslexia Harder on English, 2005) zvládnutí dyslexie je daleko obtížnější pro anglicky mluvící děti než pro děti mluvící francouzsky nebo italsky. Vědci provedli vyšetření mozku u dyslektických studentů v Anglii, Francii a Itálii. Výsledkem bylo zjištění, že snímky neurologických mozkových spojů pro dyslexii byly stejné. Italsky mluvící dyslektici četli více bez chyb, než dyslektici z Francie a Anglie, zatímco stupeň narušení mozkových funkcí byl u všech na stejné úrovni. Vědci zjistili, že rozdíl byl v jazyku, který se studenti učili jako děti. Pro anglicky mluvící děti je čtení daleko obtížnější, než pro děti mluvící italsky. Souvisí to zejména se skutečností, že angličtina má sice 40 hlásek, ale je zde více než 1 100 různých způsobů výslovnosti (např. slova „mint“ a „pint“ se liší pouze jedním písmenem, ale výslovnost je úplně odlišná). Zatímco v italském jazyce je 25 hlásek zastoupeno 33 písmeny, proto při čtení dyslektické dítě čelí menšímu počtu kombinací. To je také důvod, proč je v Anglii dvakrát více dyslektiků v porovnání s Itálií.

3.2.2 Německý jazyk

Při osvojování německého jazyka není tak obtížná výslovnost, protože jsou zde určitá pravidla, která výslovnost zjednoduší. Potíže nastávají při výslovnosti slov, které jsou tvořeny složeninami. V případě použití gramatických pravidel, např. při tvorbě minulého času tzv.

plusquamperfekta (minulý čas) se žák může ve větě tzv. ztratit, protože významový tvar slovesa je až na konci věty. Určité problémy nastávají při používání členů, psaní zdvojených souhlásek či u předložkových vazeb.

Je nutné zdůraznit, že každý jazyk má svá specifika a některé jevy mohou být náročné i pro běžnou populaci.

3.3 Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka

U určitých typů dyslektiků se obtíže projeví, až se učí cizí jazyk. Mluví se o **cizojazyčné dyslexii**. Nastává u dětí, které pomocí dobrého učitele překonaly obtíže ve čtení a z četby nabyly informace a praktické zkušenosti s fungováním jazyka. Nedostalo se jim však odborné nápravy v oblasti vnímání funkce jazyka. Náprava spočívá ve srovnání základních funkcí gramatiky mateřského jazyka s obdobnými funkcemi jiných jazyků, tedy v odhalování meta-jazyka, který je projevem obecné lidské schopnosti řeči (Pokorná, 2001).

Projevy obtíží vyplývají z nedostatečně rozvinuté percepce, řeči a deficitu v oblasti dalších poznávacích procesů (Zelinková, 2003). V oblasti čtení z důvodu nedostatečně rozvinuté zrakové percepce a neupevněné spojení mezi hláskou a písmenem mohou u žáků přetrvávat problémy se záměnou písmen b-d-p, m-w, přesmykování písmen the-hte, der-dre. Při čtení je dítě natolik soustředěno na samotné čtení, že neví co je obsahem.

Při psaní se objevují podobné chyby jako v českém jazyce. Může se jednat o přesmykování písmen (from-form), vynechávání písmen (father-fath), sklon psát dle fonetického znění (train-trejn). Písemný projev může být negativně ovlivněn poruchou psaní (dysgrafií). Dítě píše pomalu, objevují se nedostatky ve zrakové paměti, motorické obtíže a velké úsilí vede k rychlejší unavitelnosti ztrátou koncentrace. Výsledek přepisu textu je často nečitelný a plný chyb a není vhodné ho dále používat např. pro opakování či procvičování učiva.

Při ústním projevu se nedostatky objeví z důvodu nedostatečné slovní zásoby a nepochopení gramatických pravidel, vážné porozumění mluvené řeči. Chyby souvisí také s nízkou úrovní jazykového citu.

3.4 Doporučení při výuce cizího jazyka

Při procesu osvojování cizího jazyka využíváme základní doporučení, které se týkají redukace VPU obecně, tj. uplatňovat individuální přístup, poskytnout delší časový prostor pro plnění úkolů, velkou míru tolerance, motivovat žáka, používat slovní hodnocení atd. Mezi další možné postupy patří:

- konkretizování průběhu výuky – rodičům žákům;
- vypracování individuálního vzdělávacího plánu;
- použití jednoduchých metod a pomůcek, využívat názoru;
- využití interaktivních her (zážitkový způsob osvojení);
- v průběhu výuky střídat činnosti a zařazovat relaxační přestávky;
- četné opakování, tvoření jednoduchých vět s osvojovaným slovem, zapojování do smysluplných rozhovorů.

Formou her, za použití nejrůznějších pomůcek, vytváříme různé modelové situace konkrétních situací. Zážitková forma vede k snadnějšímu osvojení nových slovíček. Pro pochopení gramatických pravidel lze využít grafických přehledů, které gramatické jevy shrnují.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

V praktické části se zabývám problematikou integrace žáků s vývojovými poruchami učení do běžných základních škol. Zajímám se o celkový proces integrace, konkrétně na prvním stupni a na druhém stupni základních škol ve Zlíně. Zárukou úspěšné integrace žáka s VPU je kvalitní spolupráce všech subjektů, kteří se na integračním procesu podílejí. Jedná se zejména o školu, rodinu a odborné instituce. Zpracování výzkumu je popisem skutečného stavu integračního procesu. Obsahuje názory, postoje, návrhy a doporučení na zlepšení v problematice VPU ze strany učitelů, výchovných poradců a rodičů žáků s VPU. Problematiku VPU zkoumám z více úhlů.

Výzkum je rozdělen do tří částí.

První část obsahuje relevantní výsledky dotazníkového šetření na prvním stupni základních škol ve Zlíně. Získaná data jsou od všech učitelů všech tříd ve zkoumaném období. Někteří z těchto žáků jsou v současné době na druhém stupni a nastal pro ně čas velkých změn.

Jak se na problematiku přechodu na druhý stupeň u žáků s VPU dívají výchovní poradci, jak probíhá předávání informací jednotlivým učitelům apod. jsou předmětem **druhé části** výzkumného šetření.

Třetí část je sestavena ze tří kasuistik, které byly sepsány na základě nestrukturovaných rozhovorů s rodiči žáků, u kterých byla diagnostikována vývojová porucha učení.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo získání určitého náhledu na probíhající integrační proces ve zlínských základních školách, zejména o úroveň spolupráce. Zajímám se o pocity dotazovaných, zastupujících školu, rodinu a odborné instituce.

Jak jsem uvedla, integrace žáků s VPU je proces, který nelze změřit, ale můžeme ho sledovat a porovnávat názory různých subjektů. Učitelé či rodiče mohou některé skutečnosti přehlížet, čímž vyvstanou negativní zkušenosti. Proto je na místě přijmout některá opatření, která povedou ke zkvalitnění integračního procesu. Na druhou stranu můžeme být mile překvapeni zjištěním, že subjekty spolupracují na takové úrovni, že není zapotřebí intervenčního zásahu. Jaká je tedy skutečnost?

Hlavní otázka výzkumu:

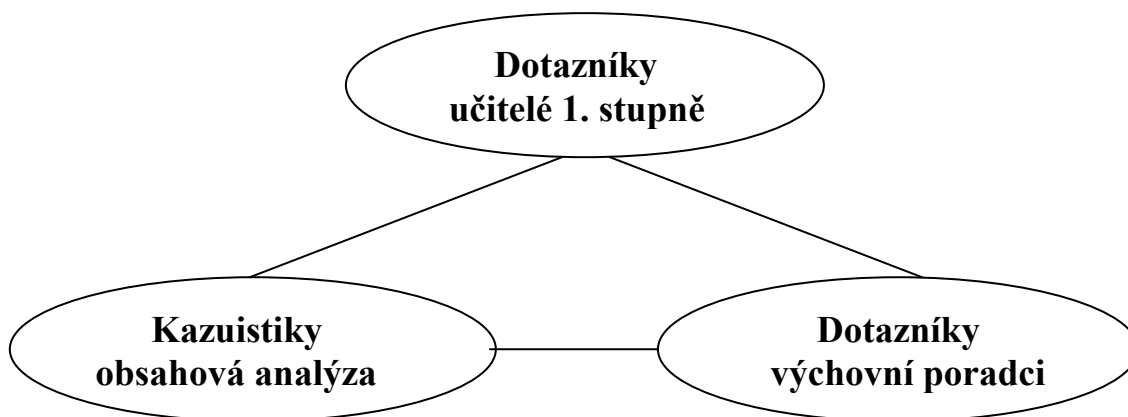
- Jaký je stav integrace žáků s VPU na základních školách ve Zlíně?

Podotázky výzkumu:

- Mají pedagogové 1. a 2. stupně zájem se vzdělávat v problematice VPU?
- Předávají výchovní poradci ostatním učitelům písemné informace a instrukce o žácích VPU při přechodu na 2. stupeň?
- Je škola připravena na žáky s VPU?
- Jaká je úroveň spolupráce s PPP se školou a s rodiči?
- Poskytují rodiče svému dítěti s VPU podporu?

4.2 Metody výzkumu

Získaná data jsou zpracována kvantitativními a kvalitativními metodami. Pro validitu výzkumu je použita triangulace výzkumných metod.

Obr. 2. Triangulace výzkumných metod.

Triangulace je kombinace výzkumných postupů podporující validitu u kvalitativního výzkumu. U kvalitativního výzkumu to také znamená mít k dispozici několik záchytných bodů, které podpoří validitu konkrétního výzkumu. Triangulace metod, tj. použití více metod výzkumu s cílem vytěžit přednosti každé z nich (Maňák, Švec, s. 103).

Obsahová analýza je postup určený k hodnocení a interpretaci obsahu komunikace. Jedná se o metodu kvalitativního výzkumu, jejíž pomocí dospíváme k interpretaci a porozumění textu (Maňák, Švec, s. 65-66).

Kazuistika (případová studie) je popisem a analýzou většinou jednoho nebo několika málo případů. Jednotlivý případ se týká jedinců či celé skupiny lidí.

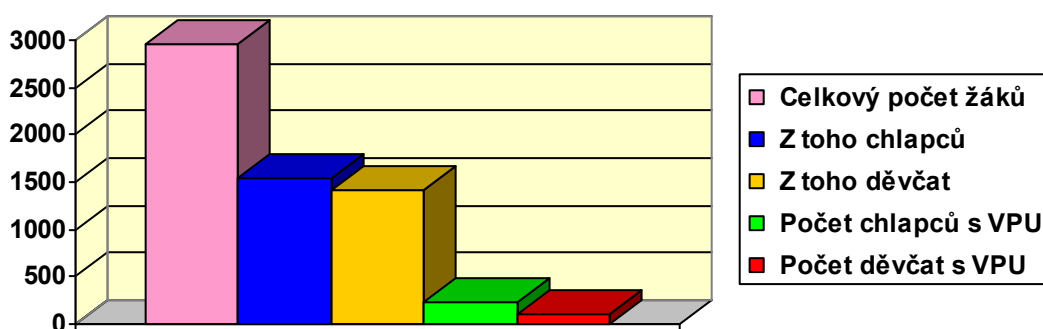
Dotazník slouží k rychlému získání informací odpovídajících (respondentů) o dané problematice, názorech, postojích apod.

Nestrukturované rozhovory – klíčové otázky jsou dány předem, respondenti mají možnost na otázky volně odpovídat. Pro zpřesnění odpovědí se využívá doplňujících otázek.

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ I.

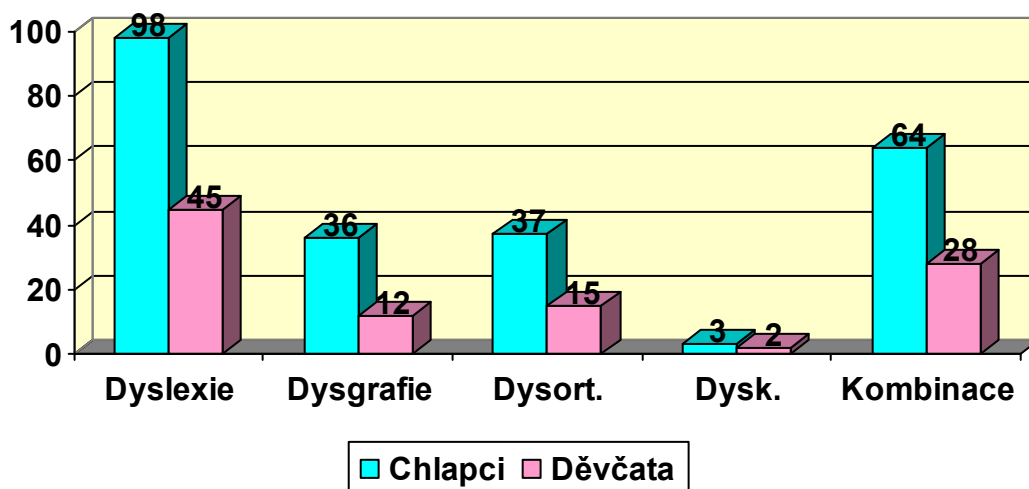
V rámci bakalářské práce (Valeriánová, 2007) jsem v roce 2007 realizovala průzkum, který byl zaměřen na zjištění stavu integrace na běžných základních školách **na prvním stupni** (1.-5. třída) ve Zlíně. Celkem jsem oslovila **14** základních škol (což byl v roce 2007 celkový počet ZŠ ve Zlíně) a oslovenou skupinou bylo celkem 137 respondentů (n=137) a jednalo se učitele prvního stupně. Pro získání potřebných údajů jsem zvolila dotazníkovou metodu. Celkový počet žáků na všech základních školách prvního stupně činil **2 958**, z toho 1 533 chlapců a 1 425 děvčat. Z tohoto celkového počtu žáků bylo integrováno celkem **340** žáků s diagnostikovanou poruchou učení (238 chlapců a 102 děvčat - viz obr. 3).

Podíl integrovaných žáků z celkového počtu žáků činil téměř **12 %**, což není zanedbatelný ukazatel.

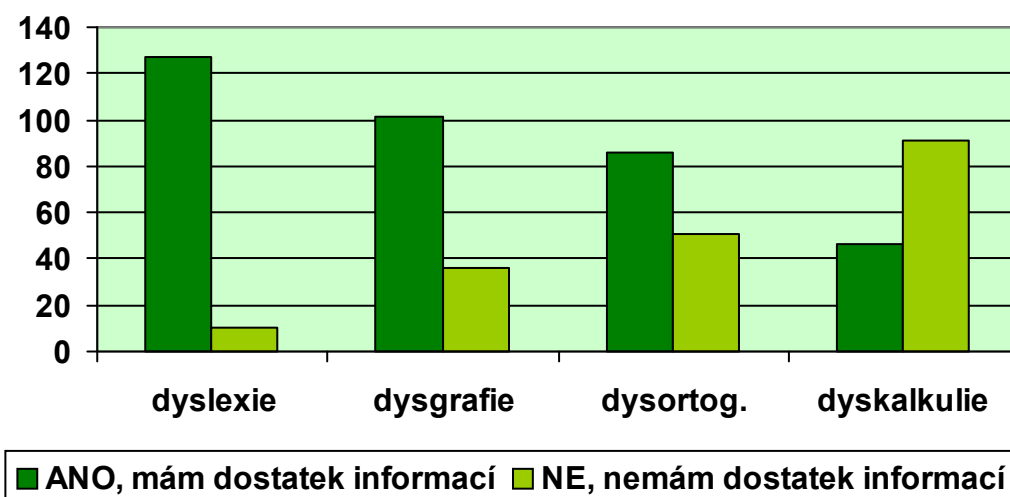

Obr. 3. Členění dle počtu žáků.

Členění podle klasifikace dysporuch (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie a kombinace dysporuch) je znázorněno v obr. 4.

Obr. 4. Členění podle klasifikace dysporuch.

Obr. 5. Informovanost respondentů v oblasti VPU.

Učitelé 1. stupně projevili zájem se dále vzdělávat v problematice VPU, především se jednalo o účast na odborných seminářích (akreditované kurzy) a pořízení odborné literatury a speciálních pomůcek. Rovněž by uvítali zřízení specializovaných webových stránek na internetu. Z oslovených 14 škol 13 potvrdilo, že se dostatečně věnují žákům s poruchami učení (Valeriánová, 2007).

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ II.

Cílem této části výzkumného šetření bylo získat určitý přehled o pracovní náplni, názorech a zkušenostech výchovných poradců ve spojitosti na vývojové poruchy učení. Zejména se zajímám o způsob předávání informací o žácích s VPU ostatním pedagogům a jak probíhá spolupráce mezi nimi. Konkrétní otázky a jejich vyhodnocení jsou součástí výzkumného šetření II.

6.1 Metodologie výzkumného šetření II.

Empirické šetření je zpracováno statistickou procedurou, má charakter výběrového šetření a je koncipováno jako kvantitativně-kvalitativní šetření. Sběr dat byl proveden pomocí **dotazníkového šetření** v měsíci únoru 2009. V rámci výběrového šetření byl vymezen **základní soubor**, který tvořili výchovní poradci (respondenti) ze všech základních škol ve Zlíně. Jedná se o 13 základních škol. Ještě v loňském roce bylo ve Zlíně celkem 14 základních škol, ale s účinností od 1.1.2009 se stala obec Želechovice nad Dřevnicí samostatnou obcí a v jejím katastru leží čtrnáctá základní škola. Vyplnit dotazníky a podělit se o své dlouholeté zkušenosti, byli ochotni výchovní poradci ze **12 základních škol (n=12)**.

6.2 Vyhodnocení výzkumného šetření II.

Určitá část získaných dat z výzkumného šetření je vyhodnocena kvantitativními metodami. Na další otázky výchovní poradci odpovídali volnou formou, k vyhodnocení jsou tedy použity kvalitativní metody. Otázky v úvodní části dotazníku byly určeny k získání základních údajů o respondentech (pohlaví, věk, délka pedagogické praxe). Další otázky se týkaly problematiky integrace žáků s VPU (oblast spolupráce s poradenskými zařízeními, s rodiči, ostatními učiteli, legislativní problematika a další), byly uzavřeného, polozavřeného a otevřeného typu. Výsledky byly rozebrány, graficky znázorněny a okomentovány.

V rámci tohoto výzkumného šetření byla stanovena následující hypotéza:

Hypotéza: Délka pedagogické praxe učitelů ovlivňuje spokojenost při výkonu profese výchovného poradce.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Pohlaví respondentů**

Pohlaví respondentů	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ženy	11	91,67
muži	1	8,33
celkem	12	100

Tab. 2. Pohlaví respondentů.

Převažující počet žen odpovídá celkovému charakteru školského prostředí, kdy učitelský sbor na jednotlivých školách tvoří zejména ženy. Také se domnívám, že pracovní pozice výchovného pracovníka vyžaduje určitou míru trpělivosti, zejména v oblasti vedení evidence. Práce zahrnuje množství administrativy, která je s výkonem funkce výchovného poradce spojená.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Věk respondentů**

Věk respondentů	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
do 25 let	0	0
od 26 do 40 let	0	0
od 41 do 50 let	2	16,67
od 51 let a výše	10	83,33
celkem	12	100

Tab. 3. Věk respondentů.

Kategorie do 40 let nebyly zastoupeny. Věková hranice respondentů svědčí o tom, že funkci výchovného poradce zastávají učitelé vyššího věku, kteří vzhledem k délce pedagogické praxe mají jistě hodně zkušeností.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Délka pedagogické praxe**

Délka pedagog. praxe	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
do 5 let	0	0
od 6 do 10 let	0	0
od 11 do 20 let	1	8,33
od 21 let a výše	11	91,67
celkem	12	100

Tab. 4. Délka pedagogické praxe respondentů

Největší četnost je ve skupině s praxí delší než 21 let. Funkci výchovného poradce tedy zastávají zkušení pedagogové.

Hypotéza: Délka pedagogické praxe učitelů ovlivňuje spokojenost při výkonu profese výchovného poradce.

Nulová hypotéza: Mezi četnostmi odpovědí na danou otázku a délkou pedagogické praxe učitelů není závislost.

Alternativní hypotéza: Mezi četnostmi odpovědí na danou otázku a délkou pedagogické praxe učitelů je závislost.

Odpověď ot. 7	Délka pedagogické praxe				Σ
	do 5 let	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 a výše	
ANO	0	0	1	6	7
NE	0	0	0	5	5
Σ	0	0	1	11	12

Tab. 5. Kontingenční tabulka pozorovaných četností.

Odpověď ot. 7	Délka pedagogické praxe				Σ
	do 5 let	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 a výše	
ANO	0	0	0,58	6,42	7
NE	0	0	0,42	4,58	5
Σ	0	0	1	11	12

Tab. 6. Kontingenční tabulka očekávaných četností.

Pomocí vzorce vypočítáme testovací kritérium χ^2 pro každou buňku v tabulce, poté sečteme a dostaneme výsledek **0,79**.

$$\chi^2 = \frac{(P - O)^2}{O}$$

Podle vzorce pro výpočet stupně volnosti (f), který určuje rozsah variability zjišťovaného problému.

$$f = (r - 1) \cdot (s - 1)$$

V daném případě počet stupňů volnosti v tabulce činí: **3**

$\chi^2_{0,05}(3)$ na 5 % hladině statistické významnosti statistická hodnota χ^2 činí: **7,815**

Jelikož je $\chi^2_{0,05}(3)$ větší než χ^2 , platí nulová hypotéza.

Stanovená **hypotéza** - Délka pedagogické praxe učitelů ovlivňuje spokojenost při výkonu profese výchovného poradce - **byla vyvrácena**.

- Zpracování odpovědí na otázku: **Z praxe se mí jeví, že optimální počet integrovaných žáků s diagnostikovanou poruchou učení v jedné třídě je ...**

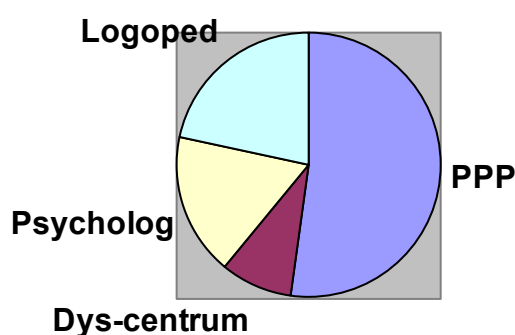
Počet integrov. žáků	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
1	2	16,67
1-2	3	25
2	4	33,33
max. 3	3	25
celkem	12	100

Tab. 7. Optimální počet integrovaných žáků v běžné třídě.

Při větším počtu integrovaných žáků se snižuje kvalita péče o žáky s VPU. Ideálním počtem jsou 2 žáci s VPU v jedné třídě.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Spolupracujete při práci s dětmi VPU s dalšími odborníky?**

Pedagogicko-psychologická poradna je institucí, se kterou výchovní poradci spolupracují nejčastěji.

Obr. 6. Míra spolupráce s dalšími odborníky.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Jste spokojen/a s výkonem profese výchovného poradce? Co Vás při této práci nejvíce uspokojuje?**

Spokojenost s výkonem profese výchovného poradce vyjádřilo 7 z 12 výchovných poradců. Jako hlavní důvody spokojenosti uvádějí:

- v současné době je věnována velká pozornost žáků s VPU a je uplatňována individuální péče nad rámec výuky;
- uspokojení vidí v pomoci žákům a ostatním učitelům;
- jsou spokojeni, pokud je jejich práce oceněna vedením školy, rodiči a ostatními kolegy;
- práce výchovného poradce umožňuje vidět více do dětské duše, poznat a uvědomit si problémy současné rodiny, více přemýšlet o tom, jak dítěti pomoci, pokud má problémy, nejednat podle nějaké šablony, ale vycházet ze schopností dítěte i možností jeho rodiny.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Jste nespokojen/a s výkonem profese výchovného poradce? Z jakých důvodů Vás tato práce neuspokojuje?**

Nespokojenost s výkonem profese výchovného poradce vyjádřilo 5 z 12 výchovných poradců. Jako hlavní důvody nespokojenosti uvádějí:

- s výkonem profese výchovného poradce je spojeno velké množství administrativní práce, sledování a vedení dokumentace, tudíž jedna hodina sníženého úvazku je pro tuto náročnou práci nedostačující;
- výchovný poradce vypracovává každým rokem doporučení žáka k integraci s návrhem na nákup učebnic a učebních pomůcek s finančním vyčíslením, avšak většinou škola požadovanou finanční částku na žáka neobdrží, a je opět na výchovném poradci, aby návrh přepracoval a vešel se do přidělené částky, což je mnohdy velmi obtížné, neboť cena se každým půlrokem mění;
- vzhledem k velkému časovému vytížení ve škole zbývá málo času na individuální práci se žáky;
- finanční ohodnocení své práce vnímají výchovní poradci jako nedostačující.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Popište prosím, jakým způsobem předáváte informace o žácích s VPU při přechodu na druhý stupeň.**

Podle odpovědí výchovných poradců předávání informací ostatním učitelům probíhá nejčastěji následujícími způsoby:

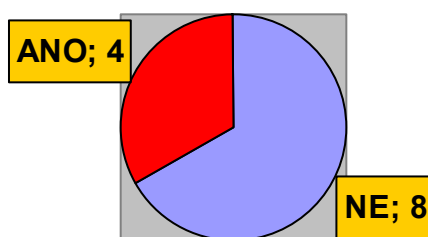
- výchovní poradci předávají dokumentaci o žákovi, ústní informace, zprávy z PPP a SPC třídnímu učiteli, třídní učitel informuje ostatní vyučující o dané problematice;
- výchovný poradce svolává učitele z prvního i druhého stupně za účelem seznámit je s problémy jednotlivých žáků, informuje je o anamnéze žáka, o postupu při nápravě poruchy atd.;
- výchovný poradce informuje třídní učitele i všechny vyučující šestých tříd na pedagogické poradě, třídní učitelé se na případné podrobnosti sami informují u bývalých třídních učitelů 5. tříd a naváží spolupráci s rodiči těchto žáků.

- Zpracování odpovědí na otázku: **Obdrží učitelé na druhém stupni písemné instrukce např. jak postupovat při výuce žáka s VPU?**

Všichni výchovní poradci odpověděli na tuto otázku ano. Učitelé obdrží písemné zprávy z PPP a SPC, jejichž součástí je doporučení, jak s žákem pracovat. Závěry vyšetření z PPP a SPC se eviduje výchovní poradce v katalogových listech jednotlivého žáka.

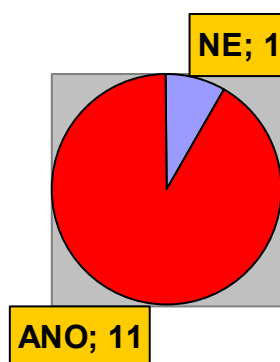
- Zpracování odpovědí na otázku: **Máte uveřejněny obecné informace na Vašich školních internetových stránkách o problematice VPU?**

Informace o VPU mají zveřejněny na svých internetových stránkách 4 školy. Zbývají školy (8) tyto informace na svých internetových stránkách uveřejněny nemají. Některé školy mají informace o VPU vyvěšeny na nástěnkách ve škole. Při konzultacích si rodiče mohou vzít různé letáky informující o VPU apod.

Obr. 7. Zveřejnění informací o VPU na internetu.

- Zpracování odpovědí na otázku: **Souhlasíte s tvrzením, že legislativa dostatečně upravuje specifika vzdělávání žáků s VPU na ZŠ? Pokud nesouhlasíte, napište prosím důvod.**

Obr. 8. Legislativní úprava vzdělávání žáků s VPU.

Většina výchovných poradců (11 z 12) souhlasí s tvrzením, že legislativa dostatečně upravuje specifika vzdělávání žáků s VPU na ZŠ. Pociťují však mezeru v legislativě v oblasti spolupráce s rodiči tím, že legislativa neurčuje povinnosti rodičů, kteří mají dítě s VPU. Pokud se rodič neřídí doporučeními a nespolupracuje se školou, není práce na odstranění VPU efektivní. Škola má určeny povinnosti, ale ne práva, jak postupovat s nespolupracujícími rodiči.

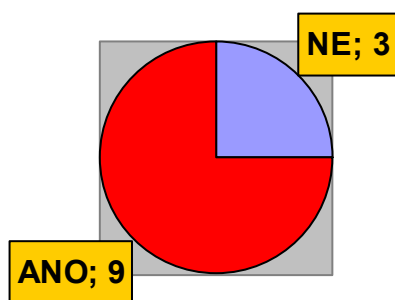
■ Zpracování odpovědí na otázku: **Pokuste se prosím stručně shrnout Vaše zkušenosti z oblasti spolupráce s rodiči žáků s VPU.**

Zkušenosti jsou různé a jsou případ od případu individuální:

- někteří rodiče úzce spolupracují a dbají pokynů PPP, SPC, dyslektických asistentů a třídních učitelů při reedukaci VPU, spolupracují s vyučujícími, řídí se radami a dělí se o zkušenosti;
- jiní rodiče naopak spoléhají na pomoc vyučujících, práci v dyslektickém kroužku, možnosti úlev a zohledňování dle zákona, velmi málo rodičů se přijde do školy o této problematice více informovat, spoléhají na školu, že problémy dítěte vyřeší bez jejich pomoci, dětem se věnují minimálně nebo vůbec, jsou takoví rodiče, kteří se dostaví až na výzvu úředním dopisem;
- rodiče úzce spolupracují na prvním stupni, na druhém stupni méně, pro některé rodiče je „papír“ o VPU jejich dítěte argument pro tlak na učitele, aby zlepšil žákovi známku.

■ Zpracování odpovědí na otázku: **Mají zájem učitelé druhého stupně získat více informací o problematice VPU? Pokud ano, popište prosím, o jakou formu vzdělávání se jedná – např. o literaturu, speciální kurzy apod.**

Většina výchovných poradců (9 z 12) potvrdila zájem ostatních učitelů získat více informací o problematice VPU. Nejčastěji mají zájem o odbornou literaturu, metodické pomůcky, konzultace s PPP, kurzy, semináře, využívání internetu. Tyto aktivity zejména absolvují v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Obr. 9. Míra zájmu o další vzdělávání.

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ III.

Další část výzkumu tvoří tři **kazuistiky**, které byly sepsány na základě nestrukturovaných rozhovorů s rodiči žáků, u kterých byla diagnostikována porucha VPU. Pro upřesnění výzkumný vzorek tvoří matky těchto žáků. Osloveno bylo celkem 20 maminek, ale pouze tři souhlasily s rozhovorem. Je nutné zdůraznit, že problematika VPU patří stále mezi citlivá témata a ne každá matka je ochotná sdělovat pocity osobního charakteru úplně neznámé osobě.

Žáci nejsou z jedné základní školy ve Zlíně, ale shodně jsou na druhém stupni. Kazuistiky jsou pro větší přehlednost zpracovány jednotným způsobem. V rámci zachování anonymity není uveden u žáků věk a jména žáků jsou změněna.

7.1 Kazuistika č. 1

Jméno žáka: Petr V.

Rodinná anamnéza:

Petr se narodil v úplné rodině. Porod probíhal bez komplikací. Ve třech letech se rodiči rozvedli. U rodičů nebyla diagnostikována VPU. Matka zůstala s dítětem sama. Později si matka našla přítele. Chlapec nového přítele přijal a mají mezi sebou pěkný vztah. Biologický otec o chlapce neprojevuje zájem. I když se jedná o typ náhradní rodiny, vztahy se jeví jako harmonické a chlapec z výchovného hlediska není ochuzen o vnímání klasického modelu rodiny (o role matky a otce). Sourozence nemá.

Ve třech a půl letech začal Petr navštěvovat mateřskou školku. Učitelkami hodnocen jako dítě energické, velmi zvědavé, celkově bez problémové, jevil zájem o kolektivní hry. Nemocnost malá, vážné zranění žádné.

V současné době je chlapec velmi přátelský, rád sportuje (hraje aktivně fotbal), přiznává, že tráví u PC více času, než by měl. S celou rodinou podnikají různé výlety, převážně sportovně zaměřené.

Rodina celkově působí vyrovnaným dojmem. Matka i její přítel jsou zaměstnaní, bydlí v bytě v osobním vlastnictvím, rodina průměrně ekonomicky situovaná.

Školní anamnéza:

Porucha byla zachycena třídní učitelkou až v páté třídě školní docházky, kdy si u chlapce všimla dysortografických projevů. Učitelka byla velmi znalá problematiky VPU. V době, kdy byla porucha diagnostikována, třídní učitelka žáka popisovala jako neklidného, nepozorného, se zájmem o vyučování pouze na krátký časový úsek, mezi dětmi oblíbeného. Rád na sebe upozorňoval. Vyhovovala mu role tzv. třídního kašpárka. Průměrný prospěch se pohyboval kolem 1,5. Na druhém stupni se postupně začal prospěch zhoršovat. V sedmé třídě udělena důtka třídního učitele. Důvodem bylo zejména časté zapomínání domácích úkolů. Učitelé druhého stupně chlapce hodnotí jako žáka se slabším prospěchem, ale s velkým potenciálem schopností. Pubertální projevy odpovídají věku a jsou do jisté míry tolerovány. Nadále však přetrvává negativní vlastnost – upozorňování na svou osobu, často nevhodnou formou, což učitele i žáky vyrušuje. Od páté třídy navštěvoval 1x za 14 dní dyslektický kroužek, který v současné době nenavštěvuje z důvodů rozvrhu (kryje se s povinným předmětem). Osvojování cizího jazyka bez problémů – zvolil si německý jazyk.

Vyšetření PPP a doporučená forma reedukace:

Při psychologickém vyšetření byla naměřena průměrná úroveň rozumových schopností. Chlapec disponuje širším rozsahem všeobecných poznatků, ty jsou však neúplné, povrchnější. Logické myšlení, jak verbální (tj. utváření pojmů, zobecňování), tak i názorové (uplatňované na geometrickém materiálu) se rozvíjí přiměřeně věku. V běžném sociálním kontaktu chlapec přiměřeně komunikativní, v reakcích spontánní. Nejistota a neklid se objevují v souvislosti se zátěžovou situací, nastupují častější rezignace, rychlé přecházení k následujícím úkolům, chlapec vyžaduje povzbuzení.

Ze speciálně-pedagogického vyšetření: čte plynule, čtení odpovídá úrovni rozumových schopností. V diktátě se vyskytly vynechávky diakritických znamének, písmen, tendence k záměně m-n. Specifické zkoušky nevykázaly nápadnosti, lateralita orientačně souhlasná.

Vzhledem k diagnostikování dysortografických prvků, snížené úrovně grafického projevu se jedná o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na úrovni zdravotního znevýhodnění. Rozsah a závažnost poruchy nejsou důvodem pro zařazení žáka do režimu speciálního vzdělávání v rámci individuální integrace. Doporučuje se diferencovaný přístup, hodnocení a zohlednění specifických potíží, poskytnout delší časový prostor pro zpracování a kontrolu písemných úkolů, upevnit gramatická pravidla, upřednostňovat doplňovací cvičení, vynechávky písmen a znamének hodnotit s tolerancí, při zkoušení se ujistit, zda chlapec

skutečně nezná odpověď či jde jen o rychlou rezignaci např. z obav o nesprávný výsledek a ocenit snahu, povzbudit alespoň k pokusu o řešení.

Diagnostikovaná forma poruchy:

Dysortografie (dysortografické prvky).

Zkušenosti rodičů:

V mateřské školce těsně před nástupem do školy učitelka přišla s tím, že by bylo potřeba upevnit logopedická pravidla. Pravidelně podle slovíček v deníčku, do kterého mu učitelka zapisovala problémová slova, denně matka se synem slova nacvičovala dle instrukcí. Vzpomíná si, že se rychle oblast logopedie upravila a dalších cvičení nebylo zapotřebí. Na podezření poruchy učení upozornila učitelka v páté třídě a matka byla překvapena, že se na ni přišlo tak pozdě. Chlapec si je vědom skutečnosti, že po delší dobu nevydrží udržet pozornost. Škola ho nebaví.

Oblast spolupráce se školou:

Chlapec navštěvoval dyslektický kroužek jednou za 14 dní. Dle sdělení matky, ale často kroužek odpadal. Výchovný poradce byl matkou informován o diagnostikované poruše a byly mu předány závěry vyšetření poradny. Matka se v páté třídě s třídní učitelkou dohodla na formě spolupráce. Při přechodu na druhý stupeň musela osobně na rodičovských schůzkách jednotlivým učitelům vysvětlovat, že určité problémy mohou souviset s diagnostikovanou poruchou. Od výchovného poradce ostatní učitelé žádné informace neobdrželi. Učitelé reagovali překvapeně a přislíbili konzultaci s výchovným poradcem a řešení daného problému. Na dalších rodičovských schůzkách se situace opakovala.

Matka není spokojená s přístupem výchovného poradce, překvapuje ji nezáměr některých učitelů, zejména vyjít chlapcovi při zvládání specifických problémů vstříc. S největšími obtížemi se potýkal v českém jazyce. Na prvním stupni se matka s chlapcem denně učila, pořídila si různé pracovní sešity s klíčem a snažila se s chlapcem dané učivo procvičovat. Vzpomíná, že některá gramatická pravidla pochopil rychle, s jinými měl problémy. Často je používal v jiných případech, než měl. Denním procvičováním se chlapec v českém jazyce zlepšil, ale na druhém stupni se problémy vrátily a s nimi i každodenní příprava. Vzhledem k tomu, že mu nebyla schopná vysvětlit učivo tak, aby jej pochopil, zajistila doučování. Jiné předměty zvládal bez výraznějších problémů, snadno si učivo zapamatoval. Problém viděla spíše v jeho lenosti, než neschopnosti se učit. Neustále synovi zdůraz-

ňuje důležitost dobrého prospěchu pro budoucí život. S přibývajícím věkem konstatuje, že se situace stabilizovala, ale ne natolik, aby si vytvořil lepší pozici pro další vzdělávání. Potřebuje často chválit a povzbuzovat. Vysvětluje si to tím, že chlapec potřebuje určitý čas „dozrát“. Všimla si také, že syn má tendence neplnit obtížnější úkoly a předem rezignuje. Na druhé straně si matka pochvaluje, že je na syna spolehnutí (např. schopnost dodržet přesný čas návratu domů, vykonávat zadané domácí práce). Rozhodně s ním nemá výchovné problémy.

Oblast spolupráce s PPP:

Matka hodnotila spolupráci s poradnou jako dobrou. Ocenila profesionalitu a vstřícnost. Dále byla spokojena s materiálním zajištěním PPP (zejména zachování soukromí při pohovorech, korespondence s upozorněním – důvěrné, určeno rodičům chlapce). V poradně jí pracovnice vysvětlily daný problém i reedukaci, doporučeny byly různé formy domácí přípravy. Byl jí nabídnut seznam knih o problematice VPU a doporučení na pomůcky, které si má zakoupit. Na druhém stupni poradnu se synem nenavštívila, ani je PPP nevyzvala ke kontrole.

Volba povolání:

Vzhledem k věku dítěte se jeví jako aktuální problematika dalšího profesního uplatnění. Chlapec nemá ujasněnou svou budoucí profesi. Rád by se věnoval profesionálně fotbalu, ale přiznává, že se jedná o nereálné přání. Umělecky zaměřené obory nejsou vhodné, celkové výstupy z hodin výtvarné a hudební výchovy jsou hodnoceny jako průměrné. Vzhledem k dobrým komunikativním schopnostem se jeví optimální profesní zaměření s využitím uvedených dovedností.

7.2 Kazuistika č. 2

Jméno žáka: Mirek O.

Rodinná anamnéza:

Chlapec žije v rodině se třemi sourozenci. U rodičů nebyla diagnostikována VPU. Porod chlapce bez komplikací, v období dětství bez vážných úrazů či nemocí. Do mateřské školky nastoupil v pěti letech, protože byl doma s matkou, která byla na mateřské dovolené s mladším sourozencem. Rodina bydlí v rodinném domě, oba rodiče podnikají. Celkově rodina vyvolává dojem harmonicky fungujícího celku bez výraznějších problémů. Dle sdě-

lení sousedů se jedná o spořádanou rodinu s velmi pracovitým otcem (většinu prací při rekonstrukci domu si zajistil vlastními silami). Jedná se o úplnou rodinu a oba rodiče pracují.

Chlapec nepůsobí sebejistě, je spíše uzavřený. Rád je rád doma, společnost lidí mu dělá spíše problémy. Matka si stěžuje na jeho tvrdohlavost, ale jinak s chlapcem při výchově nemá výraznější problémy. Chlapec má hodně koníčků, zajímá se zejména o PC, rád sportuje. Od svých šesti let hraje na flétnu, se sourozenci vychází dobře.

Školní anamnéza:

Do první třídy se velmi těšil. Nadšení trvalo krátce, protože se u chlapce začaly projevovat problémy se soustředěním. Přes veškerou snahu učitelky, se mu nedařilo udržet pozornost déle než patnáct minut, potom začal vyrušovat. Těžce se také adaptoval v dětském kolektivu. Podle třídní učitelky ze druhé třídy byl plaché dítě, poněkud nevyzrálé, lehce unavitelné a nesoustředěné. Nevydržel déle u jedné činnosti. V kolektivu byl oblíbený, i když se mu někdy spolužáci posmívali, zejména za jeho ustrašenost. Průměrný prospěch se pohyboval kolem 1,8. Úkoly plnil pečlivě, sešity však působily neupraveným dojmem. Písmo bylo velmi obtížně čitelné. Matka často říkala, že píše jako kocour. Výrazné problémy se objevovaly při diktátech - nestíhal psát v tempu, vynechával jednotlivá slova. Bavily ho předměty technického charakteru (fyziky, chemie) a práce s počítačem. V hodinách výpočetní techniky si byl schopen vytvořit jednoduchý počítačový program.

Na druhém stupni se při výuce anglického jazyka velmi trápil. Nedařilo se mu zapamatovat slovíčka, měl problémy s výslovností. I přes veškeré úlevy se na hodiny angličtiny netěšil a obával se posměchu ostatních spolužáků. Hrozně se styděl mluvit, učitelka mu tedy dávala spíše písemná cvičení.

Vyšetření PPP a doporučená forma reedukace:

Chlapec je v evidenci poradny od první třídy školní docházky, kdy se začaly objevovat problémy při psaní a čtení. U chlapce byla zjištěna nadprůměrná celková úroveň rozumových schopností a zejména odhalen nerovnoměrný vývoj jednotlivých schopností. Úroveň čtení byla mírně podprůměrná. Diagnostikována dyslexie a porucha koncentrace, dysgrafie, respektive její prvky její. Chlapec integrován v běžné třídě základní školy a je sledován PPP. Termín kontroly na druhém stupni nebyl stanoven.

Diagnostikovaná forma poruchy:

Mírná forma dyslexie, dysgrafie (dysgrafické prvky) a porucha koncentrace.

Zkušenosti rodičů:

Matka vzpomíná, že se jí už ve školce nezdál úchop psacího náčiní. Jeho výtvarný projev v porovnání s ostatními dětmi byl velmi slabý. Výukové obtíže se objevily hned v první třídě. Během druhé třídy se problémy se čtením podařilo redukovat, ale nedostatky v psaní přetrvávají dodnes. Na základě doporučení PPP matka prováděla s dítětem různá cvičení za účelem nácviku správného držení psacího pera. Myslí si, že se dítěti věnovala hodně, ale bylo to časově náročné. Zejména ztrácela trpělivost. Příprava do školy byla pravidelná, často ho musela hodně přemlouvat nebo dokonce přikazovat. Malé úspěchy přicházely po velkém úsilí z obou stran. Za dobré výkony matka odměňovala, chválila. Na druhém stupni synovi přibýlo učení a on nápor těžko zvládal.

Oblast spolupráce se školou:

Spolupráci se školou matka nehodnotila dobře. Záleželo na přístupu každého jednotlivého učitele. Stěžovala si na nepříznivé klima ve škole, které souviselo se špatným vedením školy ze strany ředitele a jeho zástupců. Předávání informací o obtížích dítěte ostatním učitelům vázlo, musela jednotlivé učitele sama informovat a předávala jim nakopírované doporučení z PPP. Při přechodu na druhý stupeň se objevily problémy při zápisích učiva, kdy syn nezvládal přepis mluveného slova. Z poznámek se nebyl schopen učít, mnohdy je nemohl po sobě přečíst.

Na škole fungoval dyslektický kroužek, který byl 1x za 14 dní. Chlapec dyslektický kroužek navštěvoval, bez výrazných pokroků (jedna hodina za 14 dní nestačila). Kroužek také navštěvovalo více dětí a učitelka nebyla schopná zajistit individuální přístup.

Oblast spolupráce s PPP:

Matka hodnotí spolupráci s poradnou kladně. Líbil se jí profesionální přístup pracovníků poradny. Na základě vyšetření byly stanoveny doporučení a formy reedukace, stanoveny také pravidelné kontroly. V oblasti čtení doporučeno čtení s okénkem a zadávání krátkých vět snadného obsahu (sešity - Čtení mě baví). V oblasti dysgrafie byly představeny základní cvičení na rozvoj jemné motoriky (různé cviky s prsty a dlaněmi) a správného držení psacího pera. Vzhledem k pomalému pracovnímu tempu mezi další navržená opatření matka uvádí - poskytnutí většího časového prostoru při psaní či přepisování, při diktátu psaní každé druhé věty, možnost ústního zdůvodnění gramatického jevu, pokud je napsán špatně.

PPP navštívili při přechodu na druhý stupeň jednou za účelem poradit se s problémy, které nastaly při osvojování anglického jazyka. Matce bylo doporučeno zakoupení speciálních sešitů a procvičování učiva dle předaných instrukcí. Dále je poradna již nekontaktovala.

S přestupem na druhý stupeň se u chlapce objevily problémy s chováním. Problémy také souvisely s přechodnou krizí v rodině. Po určité době se u chlapce chování zlepšilo.

Volba povolání:

Chlapec chce být policistou, odmítá však týdenní pobyt mimo domov, tj. být na internátě. Zřejmě se tak při výběru školy bude rozhodovat podle nabídky v místě bydliště. Matka uvažuje o povolání techniky zaměřeném či profesích, které vyžadují práci na PC. Vzhledem k problémům s osvojováním si cizího jazyka nedoporučována střední škola.

7.3 Kazuistika č. 3

Jméno žáka: Václav N.

Rodinná anamnéza:

Chlapec žije v úplné rodině, má o pět let staršího sourozence, oba rodiče pracují. U rodičů nebyla diagnostikována VPU. Chlapec bydlí s celou rodinou v činžovním domě. V dětství neměl vážnější nemoci nebo úrazy. Jako dítě byl hodně neposedný. Aktuálně je velmi veselý, rád na sebe upozorňuje, často však negativním způsobem. Chlapec má velmi dobrosrdečnou povahu a má hodně kamarádů. Nemá vyhraněné zájmy. Dříve se věnoval judu. Trochu ho baví fotbal, rád se dívá na televizi. U počítače tráví hodně času a využívá ho spíše ke hraní počítačových her.

Školní anamnéza:

U chlapce se začaly problémy objevovat už při nástupu do první třídy. Třídní učitelka charakterizovala chlapce jako přátelského, bezproblémového, v kolektivu oblíbeného. Někdy na sebe upozorňoval ne příliš vhodným způsobem. Jedná se o chlapce s mírně nadprůměrnými rozumovými schopnostmi. Nerad se učí a samostatná příprava, psaní úkolů mu činí značné obtíže. Stále mu pomáhá matka. Je si vědom, že vzhledem ke svým problémům má určité úlevy a podle slov matky, je spíše využívá ve svůj prospěch v tom negativním slova smyslu. Má tendenci úkoly neplnit a vymlouvat se, že má určité zdravotní znevýhodnění. Problémy, které se vyskytují v souvislosti s poruchou, ho netíží. Často problémy zlehčuje

a snaží se nevýhody převádět ve výhody. Na druhém stupni si zvolil anglický jazyk a při jeho osvojování má potíže, zejména v gramatice.

Vyšetření PPP a doporučená forma reedukace:

Chlapec je v evidenci poradny od první třídy školní docházky. U chlapce zjištěna nadprůměrná celková úroveň rozumových schopností a zejména odhalen nerovnoměrný vývoj jednotlivých schopností. Úroveň čtení byla podprůměrná. Byla diagnostikována dyslexie, dysgrafie a porucha koncentrace. Poradnou byly navrženy formy reedukace. Vzhledem k dysgrafii chlapec absolvoval tříměsíční kurz, který byl zaměřen na pohybová cvičení ruky (psaní v různých polohách, procvičování ramen, loktů, zápěstí). I když se podařilo uvolnit zápěstí, problémy s psaním přetrvávají. Písmo je neupravené, čím více píše, tím se kvalita zhoršuje, obtíže má s následným přečtením. Plete si mluvnické kategorie (např. slovní druhy x větné členy). Chlapec je integrován v běžné třídě základní školy a je sledován PPP.

Diagnostikovaná forma poruchy:

Dyslexie, dysgrafie a porucha koncentrace.

Zkušenosti rodičů:

Matka se synem od první třídy pravidelně učila, společně četli a opakovali učivo. Z poradny žádné rady neobdržela, tak školní přípravu zaměřila na opakování a procvičování probraného učiva. V domácím prostředí se řešení příkladů dařilo, velká chybovost však byla ve škole, patrně vlivem lehce narušitelné koncentrace. Do učení musel být chlapec nucen, neustálé opakování ho vysilovalo. Do páté třídy se s ním matka učila téměř dvě hodiny denně. Vzpomíná si, že to bylo pro ni moc únavné. Například v českém jazyce s ním mnohokrát opakovala gramatické jevy, v kterých po uplynutí krátké doby udělal opět nepochopitelné chyby. Dodnes si plete – slovní druhy, větné členy, podmět, přísudek apod. Na druhém stupni už neměla energii a snažila se syna přimět k větší samostatnosti. V současnosti s ním dělá jenom úkoly.

Matka si uvědomuje, že když jí poradna neposkytla potřebné informace, měla navštívit nějakého jiného odborníka, který by poradil nápravné metody. Takhle má pocit, že vše, co dělala, bylo marné. V současné době rezignovala a je smířená s tím, že syn bude kuchařem a nemusí se obávat náročných zkoušek na střední školu.

Oblast spolupráce se školou:

Chlapec do páté třídy navštěvoval dyslektický kroužek. Zpočátku se konal každé dva týdny, ale výuka často odpadala. Nakonec byl kroužek na škole zrušen. Chlapec na základě doporučení poradny je integrován a výchovný poradce postupuje dle závěrů z vyšetření, např. v českém jazyce nepíše diktáty nebo pouze každou druhou větu. Při přechodu na druhý stupeň výchovný poradce neinformoval ostatní učitele o žákových problémech. Chlapec má na druhém stupni problémy s učivem a zhoršil se u něho prospěch. Matka sice říká, že kdyby se mu více chtělo ..., nemusel by mít tolik čtverek ... Spolupráci se školou hodnotí celkem pozitivně. V průběhu školní docházky syna se neseťkala s nezájmem učitelů, společně problémy syna řešit. Co vnímá negativně je skutečnost, že na škole nefungoval dostatečně dyslektický kroužek a věří, že kdyby do něj chodil, určitě by mu to pomohlo.

V souvislosti s dysgrafií měl chlapec problémy přečíst po sobě vlastní text, což mu působilo problémy zejména na druhém stupni. Bylo po něm vyžadováno vysoké tempo psaní a kvalita písma byla špatná. Později se s některými učiteli matka dohodla, že synovi poskytovali učivo nakopírované a on je vlepoval do sešitů. Některé zápisy učitelé dávali na internet a on si materiály poté mohl vytisknout, což bylo pro syna velká úleva. Nemusel se tolik soustředit na psaní a byl schopen vnímat výklad učiva.

Oblast spolupráce s PPP:

Matka si stěžovala na přístup PPP. Když byl syn na prvním stupni měla problémy se získáním informací (např. jak se synem učit). Poradna jí žádné rady nedala. Musela si sama zajít do specializované prodejny a tam si nechat doporučit vhodnou literaturu a sešity k procvičování učiva. Do páté třídy probíhaly návštěvy v poradně jednou za půl roku. Poté byly návštěvy redukovány (v šesté třídě jedna, další návštěva se má uskutečnit v deváté třídě ve vazbě na volbu povolání). Na druhém stupni je spolupráce s poradnou minimální. Matka zastává názor, že spolupráce s poradnou by měla být na druhém stupni stejně intenzivní jako na prvním stupni, protože u syna problémy s VPU přetrvávají nadále.

Volba povolání:

Chlapec preferuje kuchaře, rád pomáhá matce v kuchyni s přípravou nejrůznějších jídel. Rodiče si myslí, že je to náročné povolání a zkusí se synem diskutovat jiné možnosti budoucího uplatnění. Chlapec však na své volbě trvá. Ze střední školy má obavy, zejména vzhledem k přijímacím zkouškám, které by podle jeho názoru i rodičů těžko zvládnul.

7.4 Obsahová analýza kazuistik

OBSAHOVÁ ANALÝZA KAZUISTIK			
Kategorie	Kazuistika č.1	Kazuistika č. 2	Kazuistika č. 3
1. Rodina	neúplná	úplná	úplná
2. Socioekonomická pozice rodiny	stabilní	stabilní	stabilní
3. Dědičnost (příčina VPU)	NE	NE	NE
4. Nemoci, úrazy (příčina VPU)	NE	NE	NE
5. Úroveň inteligence	průměrná	nadprůměrná	nadprůměrná
6. Diagnostikovaná porucha	dysortografie	dyslexie, dysgrafie, porucha koncentrace	dyslexie, dysgrafie, porucha koncentrace
7. Problémy s koncentrací	ANO	ANO	ANO
8. Problémy v chování	ANO	NE	ANO
9. Úroveň spolupráce se školou	nedostačující	nedostačující	dostačující
10. Dyslektický kroužek	1x za 14 dní	1x za 14 dní	1x za 14 dní, později zrušen
11. Osvojování cizího jazyka	německý jazyk bez problémů	anglický jazyk s problémy	anglický jazyk s problémy
12. Předání informací ostatním učitelům na druhém stupni	NE	NE	NE
13. Úroveň spolupráce s PPP na prvním stupni	dostačující	dostačující	nedostačující
14. Spolupráce s PPP na druhém stupni	NE	NE	NE
15. Volba povolání	fotbalista	policista	kuchař

Tab. 8. Obsahová analýza kazuistik.

Komentář k jednotlivým kategoriím obsahové analýzy kazuistik:

1. Rodina

Pro dítě s VPU je důležitá stabilní a podnětná rodina. Rodina může být neúplná, ale s náhradním rodičem a může fungovat stejně jako rodina úplná. U všech kazuistik je rodinné zázemí optimální, nejsou patrné faktory, které by mohly negativně ovlivňovat stav diagnostikované poruchy.

2. Socioekonomická pozice rodiny

V současné době se na kvalitním fungování rodiny podílí socioekonomické faktory naší společnosti. Zejména v době sílící celosvětové hospodářské krize, je velmi důležité, že rodiče mají práci, což jim skýtá určitou stabilitu. Při nezaměstnanosti jednoho z rodičů se ekonomická situace značně mění a narůstající problémy, které nesvědčí rodinným vztahům, především když v našem případě mají rodiče řešit vedle školních problémů dítěte také existenční problémy.

3. Dědičnost

Příčin obtíží může být více, mohou se vzájemně kombinovat. Dědičnost je jedna z možných eventualit. Pokud se však u jednoho z rodičů porucha vyskytne, je velká pravděpodobnost, že se u potomka projeví také (v analyzovaných případech nebyla u rodičů VPU diagnostikována). Obecně však vývojovými poruchami učení trpí více chlapci než děvčata. Většinou se jedná o poměr 2:1 (chlapci:děvčata), což jasně potvrzují i data obsažená v obr. 3. (s. 44) výzkumného šetření I. Na větší náchylnost chlapců mají vliv chromozomy X.

4. Nemoci a úrazy

Další z možných příčin vzniku VPU je nemoc či úraz (zejména mozku). Ani v tomto případě se u zkoumaných vzorků příčina nemoci či úrazu nepotvrdila.

5. Úroveň inteligence

Přestože děti s VPU vykazují průměrnou až nadprůměrnou úroveň inteligence, mají problémy naučit se číst, psát a počítat běžnými metodami, jako je to u ostatních dětí. VPU nejsou tedy způsobeny sníženými intelektovými schopnostmi. Jsou porušeny pouze funkce, které jsou nutné pro osvojení daných dovedností (např. funkce percepční, motorické, kognitivní a další).

6. Diagnostikovaná porucha

Tak, jak ukazují výsledky analýzy, vývojová porucha učení je často v kombinaci s jinou poruchou. Jedná se o určitý soubor symptomů. VPU se často objevuje v kombinaci s poruchou koncentrace.

7. Problémy s koncentrací

U zkoumaných případů se projevuje nesoustředěnost jako negativní faktor a snižuje úroveň školního výkonu. Ve škole je hodně podnětů, které jsou pro žáka s VPU rušivé a odvádí jeho pozornost. Tak se může stát, že dítě doma vypočítá příklady z matematiky správně, ale při písemné práci ve škole chybí, protože jeho koncentrace je lehce narušitelná. Záleží hodně na učiteli, jak dokáže u žáka znovu navodit soustředění.

8. Problémy v chování

U dětí s VPU se často vyskytuje problémové chování. U dvou ze tří zkoumaných případů se s takovým chováním setkáváme. U prvního případu přítomna infantilita (třídní šašek, strhávání pozornosti na svou osobu, nepřiměřené chování věku atd.). Neúspěchy ve škole na sebe nabalují další negativní jevy např. záškoláctví, pocity frustrace, méněcennosti, deprese, strach ze školy a učitelů.

9. Úroveň spolupráce se školou

U dvou případů je úroveň nedostačující. Velmi nepříznivým faktorem může být nepříznivé klima, které na konkrétní škole panuje. Dobrá spolupráce mezi žáky, rodiči a školou je základním mechanismem vedoucí k úspěšné reedukaci VPU.

10. Dyslektický kroužek

Fungování dyslektického kroužku 1x za 14 dní je dle názorů rodičů málo. Tento deficit pocítují i samotní žáci s VPU. Pokud je dyslektický kroužek na některé škole zrušen, není to znamením úspěšného vývoje integračního procesu.

11. Osvojování cizího jazyka

Jeden zkoumaný žák si zvolil německý jazyk, který zvládá bez výrazných obtíží. Zbývající dva žáci dali přednost anglickému jazyku, kde potřebují vysokou míru podpory. Problémy jim činí nejvíce gramatika. U obou žáků byla diagnostikována dyslexie, což potvrzuje teorii, že pokud má dítě při osvojování mateřského jazyka obtíže, zpravidla se projeví problémy také v jazyce cizím.

12. Předání informací ostatním učitelům na druhém stupni

Ani u jednoho z případů nedošlo k předání informací ostatním učitelům při přechodu žáka z prvního stupně na druhý stupeň. Rodiče byli tak donuceni, obcházet a informovat jednotlivé učitele o potížích jejich dítěte.

13. Úroveň spolupráce s PPP na prvním stupni

Ve dvou případech je úroveň spolupráce s PPP hodnocena kladně. V současné době je po celé České republice síť PPP, které se snaží naplnit standardy vyplývající ze současného integračního modelu. Činnost PPP je nepostradatelná a hraje důležitou roli zejména v diagnostickém procesu.

14. Spolupráce s PPP na druhém stupni

Na druhém stupni spolupráce s PPP není optimální, samotné PPP se netají s tendencí minimalizovat aktivity na druhém stupni. Dle mého názoru se nejedná o pochybení ze strany PPP, nýbrž problém systémový a tento stav si možná do budoucna žádá legislativní úpravy.

15. Volba povolání

Dítě s VPU a zejména jeho rodiče musí brát při volbě povolání zřetel na jeho zdravotní znevýhodnění, kterým VPU beze sporu je. Ve věku, kdy se žák rozhoduje o svém budoucím povolání, není dostatečně schopen posoudit všechny faktory související s tímto nelehkým rozhodnutím. Důležitá je role rodičů, výchovných poradců a ostatních učitelů, kteří napomohou žákovi reálně zvážit všechny okolnosti a učinit správné rozhodnutí.

8 ZÁVĚR VÝZKUMU

Tato část je shrnutím provedených výzkumných šetření a obsahuje odpovědi na dané otázky. Porovnáním získaných dat z jednotlivých částí výzkumu lze na jednotlivé otázky podat následující tvrzení:

Jaký je stav integrace žáků s VPU na základních školách ve Zlíně?

- Integrační proces, který probíhá na základních školách ve Zlíně nevykazuje závažné nedostatky, které by bránily ve školní integraci žáků s VPU. Jsou vytvořeny podmínky k dosažení úspěšnosti školské integrace se snahou o naplnění vzdělávacích a výchovných potřeb žáků s VPU. Hlavní subjekty školní integrace – škola, rodina a odborné instituce jsou připraveni těmto dětem pomáhat. Školy se procesu integrace nebrání za předpokladu, že budou vytvořeny optimální podmínky, jak ze strany legislativy, tak rodičů a že nebude omezen vzdělávací proces ostatních žáků. Výzkum podhalil určité nedostatky nebo spíše vyplynuly na povrch náměty na zlepšení celého integračního procesu.

Mají pedagogové 1. a 2. stupně zájem se vzdělávat v problematice VPU?

- Důležitým faktorem je odborná připravenost učitele, proto jako velmi pozitivní hodnotím zájem učitelů obou stupňů, i přes svou obrovskou pracovní vytíženost, se dále v problematice VPU vzdělávat.
- Učitelé 1. stupně mají zájem o účast na odborných seminářích (akreditované kurzy), pořízení odborné literatury a speciálních pomůcek. Uvítali by zřízení specializovaných webových stránek na internetu. Také učitelé na 2. stupni mají zájem získávat více informací o problematice VPU. Nejčastěji preferují odbornou literaturu, metodické pomůcky, konzultace s PPP, kurzy, semináře, využívání internetu.

Předávají výchovní poradci ostatním učitelům písemné informace a instrukce o žácích VPU při přechodu na 2. stupeň?

- Zde se objevily drobné nedostatky, zatímco výchovní poradci odpověděli na tuto otázku, že poskytují učitelům 2. stupně potřebné informace, podle zaznamenaných odpovědí rodičů dětí s VPU se tak neděje.

Je škola připravena na žáky s VPU?

- Z oslovených 14 škol **13** potvrdilo, že se na prvním stupni učitelé dostatečně věnují žákům s VPU.
- Jako nepříliš pozitivně hodnotím fungování dyslektických kroužků na některých školách. Frekvence 1x za 14 dnů s tím, že výuka často odpadá, je velmi nedostačující. Na jedné škole dyslektický kroužek dokonce zrušen.
- Problém školy pocítují v oblasti finančního odměňování za množství vykonávané práce. Školy se obecně potýkají s nedostatkem finančních prostředků na financování vlastního provozu, a tak jim nezbývá velký prostor pro realizaci doplňkových aktivit.

Jaká je úroveň spolupráce PPP se školou a s rodiči?

- Pedagogicko-psychologická poradna je institucí, se kterou školy a rodiče spolupracují nejčastěji. Činnost PPP je nepostradatelná a hraje důležitou roli zejména v diagnostickém procesu. Z výzkumu vyplynulo, že poradny poskytují poradenství na odborné úrovni zejména na 1. stupni. Na druhém stupni je spolupráce minimalizována.

Poskytují rodiče svému dítěti s VPU podporu?

- Reeducace VPU je náročná práce a znamená běh na dlouhou trať, a tak se může stát, že v půli cesty rodičům dojde energie a nemají dostatek sil dítěti dále pomáhat. Rodiče by měli vědět, jak ke svému dítěti přistupovat, záleží na stylu výchovy. Při nápravě VPU příliš úzkostná a ochranná péče dítěti neprospívá.
- Přístupy rodičů k integraci a problematice VPU jsou různé. Někteří rodiče úzce spolupracují se školou a dbají pokynů PPP, SPC, dyslektických asistentů a třídních učitelů.

telů, řídí se radami vyučujících a dělí se o zkušenosti. Jiní rodiče spoléhají na pomoc učitelů, využívají možnosti úlev a pro některé rodiče je „papír“ s diagnostikovanou VPU argument pro tlak na učitele s cílem zlepšit dítěti známku.

- Upravit legislativně povinnost pro rodiče v oblasti spolupráce při zvládnání VPU je asi nereálné. V tomto případě se nacházíme v jiné rovině, která souvisí obecně s přístupem rodičů k výchovnému stylu, který u dítěte preferuje. Nezájem rodiče o dítě, legislativa nepřemění v zájem a starostlivost.

8.1 Navrhovaná opatření

Vzhledem k tomu, že většina respondentů (výchovných poradců) uvedla, že nemají informace o VPU na webových stránkách školy, ale mají zájem se v problematice VPU dále vzdělávat, doporučuji využít možnosti strukturálních fondů Evropské unie a zažádat formou projektu o finanční dotaci. Vhodným dotačním programem je program s názvem: **Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost**. Z tohoto programu Zlínský kraj formou grantového schématu poskytuje úspěšným žadatelům dotaci, která může být až ve výši 100 % z celkových uznatelných nákladů projektu. Osnovu projektu by mohly tvořit následující aktivity:

- uplatňování a zlepšování organizačních forem a výuky a vyučovacích metod podporujících rovný přístup ke vzdělávání, včetně tvorby individuálních vzdělávacích plánů, využití ICT a e-learningových aplikací;
- zvyšování kompetence pedagogických pracovníků pro odstraňování bariér bránících rovnému přístupu všech jedinců ke vzdělávání;
- rozvoj poradenství a rozšíření služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (např. dyslektický kroužek);
- další vzdělávání pedagogických pracovníků s cílem zvýšit kvalitu a efektivitu vzdělávání.

V rámci projektu by se dal vyřešit problém fungování dyslektických kroužků. Škola by díky dotacím získala finanční prostředky (materiální a mzdové náklady vlastních učitelů nebo externistů), které by umožnily častější konání dyslektických kroužků. Případně by finanční prostředky byly využity pro nákup odborné literatury či speciálních pomůcek.

Dalším navrhovaným řešením je upravení pracovních úvazků výchovným poradcům, aby měli více času na zpracování rozsáhlé dokumentace související s pracovní náplní činnosti výchovného poradce (např. 50 % úvazek, 50 % výchovné poradenství). Lepší finanční ohodnocení pro výchovné poradce např. formou příplatku.

Na všech školách by byla ideální přítomnost speciálního pedagoga nebo psychologa a dyslektického asistenta na prvním stupni, popř. druhém stupni. Větší školy je většinou mají, malé ne.

V oblasti úpravy činnosti PPP navrhuji legislativně upravit důslednější podporu žáků na druhém stupni ZŠ.

Zpracování povinnosti předávat informace a pokyny k reedukaci o žácích s VPU učitelům druhého stupně do závazných dokumentů školy (např. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání).

ZÁVĚR

Hodnotíme-li úroveň školské integrace na základní školách ve Zlíně, přicházíme k závěru, že město Zlín úspěšně naplňuje celorepublikové standardy nastaveného integračního modulu, i když je stále co zlepšovat. Česká republika během krátké doby prošla náročnou cestou budování vzdělávacího systému, který umožňuje plnohodnotnou integraci dětí/žáků/studentů s určitým stupněm zdravotního postižení či znevýhodnění.

Práce s žáky s vývojovou poruchou učení je náročná. Vyžaduje hodně trpělivosti a spolupráci se všemi zúčastněnými – dítětem, rodinou, školou, společností. Dětem je třeba stanovit určitá pravidla, která musí dodržovat. Dospělí naopak musí respektovat jejich specifické oslabení a vhodnými nápravnými metodami zmírňovat jejich následky s cílem co nejlépe dítě připravit na budoucí povolání.

Závěrem bych nechala zaznít slova výchovného poradce, který vystihl podstatu problematiky vývojových poruch učení *„práce výchovného poradce umožňuje vidět více do dětské duše, poznat a uvědomit si problémy současné rodiny, více přemýšlet o tom, jak dítěti pomoci, pokud má problémy, nejednat podle nějaké šablony, ale vycházet ze schopností dítěte i možností jeho rodiny“*.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CHRÁSKA, M. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1993. ISBN 80-7076-287-0.
- [2] JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H., SOVOVÁ, H. *Specifické poruchy na 2. stupni základních škol*. Akt. vyd. Praha: nakladatelství D+H, 2003. s. 17.
- [3] LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: H&H, 1998. ISBN 80-7319-016-8.
- [4] MAŇÁK, J., ŠVEC, Š., ŠVEC, V. (ed.). *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido, 2005. s. 65-66, 103. ISBN 80-7315-102-2.
- [5] MERTIN, V. *Individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 1995, s. 71-72. ISBN 80-7178-033-4.
- [6] NOVOSAD, L., *Základy speciálního poradenství*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-197-5.
- [7] PIPEKOVÁ, J. a kol. *Kariérové poradenství pro žáky se zdravotní postižením*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2004. ISBN 80-86856-01-1.
- [8] POKORNÁ, V. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 3. opr. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-1049-8.
- [9] SERFONTEIN, G. *Potíže s učením a chováním*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-315-3.
- [10] VALERIÁNOVÁ, M. *Pomáháme dětem s vývojovými poruchami učení*. [Bakalářská práce]. Zlín. 2007.
- [11] VENDEL, Š. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1731-9.
- [12] VÍTKOVÁ, O. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální*. 2. rozš. a přepr. vyd. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
- [13] VÍTKOVÁ, O. et al. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami I*. Brno:

Paido, 2007. ISBN 978-7315-163-8.

[14] ZELINKOVÁ, O. *Cizí jazyky a specifické poruchy učení*. Havlíčkův Brod: TOBIÁŠ, 2006. ISBN 80-7311-022-9.

[15] ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. 10. rozš. a přepr. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 178. ISBN 80-7178-800-7.

DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádné nadaných.

Vyhláška MŠMT č. 671/2004 Sb., o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách.

Metodický pokyn MŠMT č. j. 13 711/2001-24 k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování.

Metodický pokyn MŠMT č. j. 19 458/2001-22 k zařazení vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání do vzdělávacích programů pro základní vzdělávání.

Metodický list MŠMT ČR č. j. 13 409/98-24 k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízeních.

Rozhodnutí Rady Evropské unie z 12. 7. 2005 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států (2005/600/ES).

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Dyslexia Research: New Clues to Learning Disability Found. [online]. [cit. 13.01.2009].

Dostupné na World Wide Web:

<http://www.dyslexia-adults.com/t142.html>

Dyslexia Harder on English- and French-speaking Children. [online]. [cit. 16.01.2009].

Dostupné na World Wide Web:

<http://www.dyslexia-teacher.com/t107.html>

Česká školní inspekce. In: Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2007/2008.

[online]. [cit. 30.01.2009]. Dostupné na World Wide Web:

<http://www.csicr.cz/show.aspx?id=178&Lang=1&Theme=5&Section=4&Rubric=8>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika.
ES	Evropské společenství.
IVP	Individuální vzdělávací plán.
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna.
SŠ	Střední škola.
SOŠ	Střední odborná škola.
SOU	Střední odborné učiliště.
SPC	Speciální pedagogické centrum.
SVP	Speciální vzdělávací potřeby.
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání.
VPU	Vývojové poruchy učení.
ZUŠ	Základní umělecká škola.
ZŠ	Základní škola.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Reedukace a kompenzace	
32	
Obr. 2. Triangulace výzkumných metod	42
Obr. 3. Členění dle počtu žáků	44
Obr. 4. Členění podle klasifikace dysporuch	
45	
Obr. 5. Informovanost respondentů v oblasti VPU.....	45
Obr. 6. Míra spolupráce s dalšími odborníky	50
Obr. 7. Zveřejnění informací o VPU na internetu	52
Obr. 8. Legislativní úprava vzdělávání žáků s VPU	
.52	
Obr. 9. Míra zájmu o další vzdělávání	54

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Individuální integrace na základních a středních školách v ČR	23
Tab. 2. Pohlaví respondentů	47
Tab. 3. Věk respondentů	47
Tab. 4. Délka pedagogické praxe respondentů	48
Tab. 5. Kontingenční tabulka pozorovaných četností	48
Tab. 6. Kontingenční tabulka očekávaných četností	49
Tab. 7. Optimální počet integrovaných žáků v běžné třídě.....	49
Tab. 8. Obsahová analýza kasuistik	64

SEZNAM PŘÍLOH

- PI Ukázka individuálního vzdělávacího plánu.
- PII Seznam základních škol ve Zlíně.
- PIII Formulář dotazníku pro výchovné poradce.

PŘÍLOHA P I: UKÁZKA INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU

Ukázku IVP představuje Mertin (1995, s. 71-72).

1. Jiří K.

2. Datum narození:

3. Třída: 7.B

4. **Základní údaje o žákovi:**

Velmi nadaný žák, na počátku školní docházky dokázal díky intenzivní péči rodiny vadu kompenzovat, takže prospíval zdánlivě bez problémů (otec dítěte trpěl obdobnými potížemi). Obtíže si uvědomoval, měl strach z neúspěchu a posměchu spolužáků. Má vyhraněné technické zájmy, dobrý sportovec, nerad hovoří.

5. **Závěry z vyšetření v PPP:**

Dyslexie na podkladě dědičnosti a poruchy vývoje řeči, dyslálie, rysy dysortografie a dysgrafie. Nadprůměrné rozumové schopnosti. Úzkostný při činnostech souvisejících se čtením a komunikací vůbec.

6. **Pedagogická diagnóza učitele:**

V českém jazyce výrazné obtíže ve čtení, nechce číst, čte velmi pomalu, vymýšlí si. V jazykovém vyučování jsou obtíže menší, ústně učivo ovládá, v písemných projevech vynechává písmena, písmo je místy nečitelné. Anglický jazyk si osvojuje se značnými obtížemi.

7. **Konkrétní úkoly:**

Český jazyk: Nevyvolávat žáka ke čtení bez přípravy, ale zadávat mu k nácviку krátké texty. Písemné projevy v jazykovém vyučování bude vypracovávat svým tempem. Nácvik sebekontroly při psaní.

Anglický jazyk: Důraz bude kladen na zvládnutí základního učiva ústně, na osvojení elementárních komunikativních dovedností v jazyce. Při výuce budou využity počítačové programy a audiokazety.

Naukové předměty: Žák nebude vyvoláván ke čtení, při vypracovávání písemných úkolů nebude časově omezen.

8. **Pomůcky:**

Počítačové programy pro výuku angličtiny, čtenářské tabulky pro výuku čtení.

9. **Způsob hodnocení a klasifikace:**

V českém jazyce bude klasifikován číselně s respektováním Pokynu MŠMT z roku 1982.

V anglickém jazyce bude hodnocen slovně.

10. **Organizace péče:**

Žák bude docházet na paralelní vyučování čtení pro žáky druhého stupně jednou týdně. Za metodickou správnost zodpovídá paní učitelka XY ve spolupráci s dr. XY z pedagogicko-psychologické rady.

V anglickém jazyce bude jednou týdně doučován učitelkou angličtiny ve skupině žáků

s obdobným postižením. Doučování bude probíhat hravou formou.

11. Finanční zabezpečení:

Výukové programy z angličtiny: cca 3 000 Kč (pro více žáků)

Paní učitelka českého jazyka:

Paní učitelka angličtiny:

Absolvování kursu pro paní učitelku českého a anglického jazyka.

12. Spolupráce s rodiči:

Pomoc při přípravě na vyučování (zvláště naukových předmětů). Vyzkoušet různé
Formy práce s textem: společné čtení, nahrávka textu na magnetofon, vyhledávání
podstatných údajů. Pravidelná denní kontrola.

13. Podíl žáka:

Je v jeho silách připravovat se na vyučování. Sám určuje způsob kontroly rodiči-bude
denně informovat o tom, v čem se na druhý den připravil, předkládat úkoly. Na počíta-
či

začne využívat program k výuce angličtiny, popř. bude tvořit úkoly sám. Navštíví
knihovnu, kde vyhledá knihy, encyklopedie, které by ho zaujaly.

14. Informace učitelům:

Všichni vyučující jsou informováni o obtížích především ve čtení a instruování
o přístupu žáka. Učitelka anglického jazyka a českého jazyka se podílí na terapii.

15. Kontrola: konkrétní datum

Podpisy: (ředitel školy, třídní učitel, učitelka českého jazyka, učitelka anglického
jazyka, učitelé naukových předmětů, pracovník PPP, rodiče, žák)

Datum .....

PŘÍLOHA P II: SEZNAM ZÁKLADNÍCH ŠKOL VE ZLÍNĚ PŘÍLOHY

<p>Základní škola Emila Zátopka, Zlín, Štefánikova 2701, příspěvková organizace tel: 577 006 433 ředitel: Mgr. Lubomír Vývoda e-mail: zsstef4@zlinedu.cz www.zsez.zlin.indos.cz</p>	<p>Škola s rozšířenou výukou TV ve sportovních třídách plavání, ledního hokeje (od 4. ročníku), atletiky (od 6. ročníku). Souběžně se sportovními třídami existuje vždy jedna třída bez sportovního zaměření. Škola vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola. Výuka cizích jazyků od 4. ročníku: angličtina a němčina. Možnost soukromé výuky cizích jazyků již od 1. ročníku. Výuka informatiky v počítačové učebně.</p>
<p>Základní škola Zlín, Slovenská 3076, příspěvková organizace tel: 577 006 543 ředitel: Mgr. Otto Procházka zsslov@zlinedu.cz www.zsslovenska.eu</p>	<p>Škola poskytuje vzdělávání podle vzdělávacího programu Základní škola. Ve škole jsou kromě běžných tříd zřízeny specializované třídy pro žáky s vývojovými poruchami učení (zejména dyslexie). Z cizích jazyků se vyučuje angličtina a němčina. Možnost využití 2 počítačových učeben.</p>
<p>Základní škola Komenského I, Zlín, Havlíčkovo nábř. 3114, příspěvková organizace tel: 577 044 711 ředitelka: Mgr. Ilona Garguláková info@zskom1.cz www.zskom1.zlinedu.cz</p>	<p>Škola s rozšířenou výukou výtvarné výchovy poskytuje vzdělání podle vzdělávacího programu Základní škola. Výtvarně nadaným dětem nabízí zařazení do tříd s rozšířeným vyučováním výtvarné výchovy již od 1. ročníku. Od 1. ročníku nabízí soukromou výuku cizích jazyků a nepovinný předmět gymnastika. Součástí výuky na I.stupni je i hra na flétnu. Nabízí široký výběr kroužků v rámci prevence (jazykové, výtvarné, keramické, sportovní, dyslektické, práce na PC aj.) a školy v přírodě. Škola spolupracuje s výtvarným oborem ZUŠ Zlín.</p>
<p>Základní škola Komenského II, Zlín, Havlíčkovo nábř. 2567, příspěvková organizace tel: 577 210 076 ředitel: Mgr. Milan Alex zskomdva@zlinedu.cz www.zskomenskehodva.aktualne.cz</p>	<p>Škola pracuje podle projektu Základní škola. Od 3. ročníku jsou zřízeny třídy s rozšířenou výukou Tv (fotbal, aerobic, sportovní gymnastika). Od 1. ročníku kroužky angličtiny, němčiny, fotbalu, keramiky, logopedie, dyslexie, grafomotoriky. V rámci volitelných předmětů pohybové hry, francouzština, výtvarná výchova, informatika. Možnost využití dvou počítačových a dvou jazykových učeben připojených na internet a 2 jazykové učebny.</p>
<p>Základní škola Zlín, Kvítková 4338, příspěvková organizace tel: 577 213 405 ředitelka: Mgr. Eva Plachá zskvitkova@zlinedu.cz www.zskvitkova.zlinedu.cz</p>	<p>Škola s rozšířenou výukou cizích jazyků, přijímá žáky do 3. tříd z oblasti města Zlína na základě výběrového řízení.</p>
<p>Základní škola Zlín, Komenského 78,</p>	<p>Škola spolupracuje s výtvarným oborem ZUŠ - Malenovice.</p>

<p>příspěvková organizace tel: 577 102 189 ředitel: Mgr. Pavel Nedbal zsmalkom@zlinedu.cz www.zsmalkom.zlinedu.cz</p>	<p>Možnosti zájmové činnosti: tělovýchovné činnosti, sebeobrana dívek i chlapců, jazykové kurzy a počítačové kroužky.</p>
<p>Základní škola Zlín, Štefánikova 2514, příspěvková organizace tel: 577 210 772 ředitel: Mgr. Miroslav Nejezchleba zs9@zlinedu.cz www.zs9.zlinedu.cz</p>	<p>Bezbariérová škola s možností integrace tělesně postižených dětí. Možnost soukromé výuky cizích jazyků již od 1.ročníku. Výuka informatiky.</p>
<p>Základní škola Zlín, Dřevnická 1790, příspěvková organizace tel: 577 210 204 ředitelka: Mgr. Jitka Gavendová zsbartosova@zlinedu.cz www.zsbartosova.zlinedu.cz</p>	<p>Škola vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola. Nadaným dětem nabízí od 6. ročníku souběžně třídy s rozšířenou výukou matematiky a přírodovědeckých předmětů. Ve škole pracuje řada zájmových kroužků.</p>
<p>Základní škola Zlín, tř. Svobody 868, příspěvková organizace tel: 577 104 964 ředitelka: PaedDr. Zdeňka Jančíková zsmalsvob@zlinedu.cz www.zsmalenovice.wz.cz</p>	<p>Škola poskytuje talentovaným žákům rozšířené hudební vzdělání. Na škole se vyučuje od 4. ročníku angličtina a němčina. Škola se věnuje nadaným žákům.</p>
<p>Základní škola Zlín, Mikoláše Alše 558, příspěvková organizace tel: 577 431 387 ředitel: Mgr. Alena Grajciarová zsmalse@zlinedu.cz</p>	<p>Škola ve zdravém prostředí pod lesem. Možnost výuky jazyka anglického od 1. třídy za úplatu. Široká nabídka mimotřídních a mimoškolních aktivit.</p>
<p>Základní škola Zlín, Nová cesta 268, příspěvková organizace tel: 577 914 233 ředitel: Mgr. Jaromír Vařák zsstipa@zlinedu.cz www.zsstipa.zlinedu.cz</p>	<p>Škola vyučuje podle projektu Základní škola. Pro žáky 1.-3. ročníku je zajištěna výuka angličtiny za úplatu. Ve škole je umístěna pobočka ZUŠ - obor hudební, taneční a výtvarný. Výuka informatiky.</p>
<p>Základní škola Zlín, Okružní 4685, příspěvková organizace tel: 577 112 361 ředitelka: RNDr. Lenka Honová zsokruzni@zlinedu.cz www.zsokruzni.zlinedu.cz</p>	<p>Na I. stupni se vyučuje podle projektu Obecná škola, na II. stupni navazuje projekt Základní škola, v každém ročníku jedna třída s rozšířenou výukou tělesné výchovy se zaměřením na odbíjenou. Škola je zařazena do Sítě zdravých škol ČR. Velký počet zájmových kroužků a jazykových kurzů, ozdravné pobyty žáků v tuzemsku i zahraničí, příměstské tábory školní družiny, dvě počítačové učebny připojené na internet, které mohou žáci i veřejnost využívat v odpoledních hodinách. Kvalitní sportovní zázemí (mj. tenisové kurty, posilovna).</p>

**Základní škola Zlín, Křiby 4788,
příspěvková organizace
tel: 577 143 447
ředitel: Mgr. Zdeněk Mikoška
zskriby@zlinedu.cz
www.zskriby.zlinedu.cz**

Škola vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola. Je zařazena do Sítě zdravých škol ČR. Pohybově nadaným dětem nabízí sportovní třídy házené s rozšířenou výukou tělesné výchovy (přípravky od 1. ročníku). Nový sportovní areál s umělým povrchem. Výuka jazyka anglického a německého, výuka na počítačích. Škola nabízí: víkendové pobyty v rámci protidrogové prevence, ozdravné pobyty žáků, prázdninové akce školní družiny. Velký výběr zájmových kroužků.

PŘÍLOHA P III: FORMULÁŘ DOTAZNÍKU PRO VÝCH. PORADCE

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor Sociální pedagogika. Tento dotazník využiji pro zpracování mé diplomové práce na téma **vývojové poruchy učení**. Tímto Vás prosím o vyplnění následujícího dotazníku k dané problematice. Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

---

1) Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2) Váš věk:

- a) do 25 let
- b) od 26 do 40 let
- c) od 41 do 50 let
- d) od 51 let a výše

3) Délka pedagogické praxe:

- a) do 5 let
- b) od 6 do 10 let
- c) od 11 do 20 let
- d) od 21 let a výše

4) Z praxe se mně jeví, že optimální počet integrovaných žáků s diagnostikovanou poruchou VPU v jedné třídě je ...

5) Spolupracujete při práci s dětmi VPU s dalšími odborníky? Z uvedené nabídky zvolte i více možností. Pokud spolupracujete i s jinými odborníky, prosím uveďte je.

- a) pedagogicko-psychologická poradna (PPP)

b) speciálně pedagogické centrum (SPC)

c) dys-centrum

d) logoped

e) jiné .....

.....

6) Ze shora uvedeného seznamu vyberte instituci, se kterou spolupracujete nejčastěji.

7a) Jste spokojen/a s výkonem profese výchovného poradce? Co Vás při této práci nejvíce uspokojuje?

7b) Jste nespokojen/a s výkonem profese výchovného poradce? Z jakých důvodů Vás tato práce nespokojuje?

8) Popište prosím, jakým způsobem předáváte informace o žácích s VPU při přechodu na druhý stupeň.

9) Obdrží učitelé na druhém stupni písemné instrukce např. jak postupovat při výuce žáka s VPU?

10) Máte uveřejněny obecné informace na Vašich školních internetových stránkách o problematice VPU? (Informace typu – co jsou VPU, typy VPU, další odkazy na instituce poskytující další informace o VPU apod.).

a) ano

b) ne

11) Souhlasíte s tvrzením, že legislativa dostatečně upravuje specifika vzdělávání žáků s VPU na ZŠ? Pokud nesouhlasíte, napište prosím důvod:

a) ano

b) ne

12) Pokuste se prosím stručně shrnout Vaše zkušenosti z oblasti spolupráce s rodiči žáků s VPU.

13) Mají zájem učitelé druhého stupně získat více informací o problematice VPU? Pokud ano, popište prosím, o jakou formu vzdělávání se jedná – např. o literaturu, speciální kurzy apod.

a) ano

b) ne

14) Zde je prostor pro vyjádření Vašich připomínek, rad, námětů apod.